

MAAKODU

ABILINE KODUS, ASJATUNDJA AIAS! • JUUNI 2016

Osale
"Eesti kauneima
maakodu"
konkursil ja võida
auhindu!

32 lumtavat
pojengi

TEEME ISE:
kodukootud
kriidivärv

Mere kapriise
trotsiv aed

Suvepidude
kaunid koogid

Koertega arvestav
kaunis kodu

BRITI KUNINGANNA LEMMIKUD

hind 3.50 €

ISSN 0235-6899

9 770235 689028

MURETULT. UUE KATUSEGA!

Tuleme kohale ja mõõdame. Valmistame ning paigaldame. Üle Eesti.

**TEEME KÕIK TÖÖD KORRAGA?
JÄRELMAKSUGA!**

- intress al. 15,9%
- sissemakse al. 0 €

Printech

Eristu unikaalse ja
soodsa pinnakattega!

AS TOODE KATUSEABI:

TELEFON: 659 9400, 800 7000

2016. aasta jooksul AS Toode paigaldatud katustele TASUTA 1-aastane lisagarantii!

Tutvu tingimustega: WWW.TOODE.EE/JARELMAKS või lhv.ee/jarelmaks ja küsi nõu meie asjatundjalt.

* Järelmaksu pakub AS LHV Finance. Järelmaksu krediidikulukuse määr on 25,64% aastas järgmistel näidistingimustel: kauba/teenuse maksumus 650 €, sissemakse 0%, krediidisumma 650 €, intress 19,9% jäägilt aastas (fikseeritud), lepingutasu 19,9 €, järelmaksu periood 25 kuud, tasumine igakuiste annuiteetmaksetena, maksete kogusumma 819 €.

www.toode.ee/printech

e-kiri: toode@toode.ee

46

JUUNI 2016

8 Koertega arvestav kaunis kodu	32 Rannaiaia võlu ja valu	64 Kuuba – pealt kullakarvaline, seest siiruviiruline
18 Maja ajalugu toa ehteks	44 Lilled lipumasti all	68 Hüppenöörimäng
20 Kodukootud kriidivärv	46 Kümme nädalat pojengide lummas	70 Lihtsad suvised koogid
22 Puisi elumaja – esimene arhitektimaja Eesti talus	54 Isevärki naabrid	76 Kogu aeg õnnelikud koerad
24 Unelmate pidude võlur või haldjas	60 Tähelepanu: tomati-kaevandikoi oht!	80 Juuni üritused
		82 Ristsõna

32

20

24

70

76

lugeja kirjutab

Head lugejad, ootame teilt kirju, häid nõuandeid ja tagasisidet!
Kirjutage, mis teile meeldis eelmises ajakirjas või millest sooviksite
lugeda, meiliaadressil maakodu@maakodu.ee
või saatke kirjad Narva mnt 13, 10151 Tallinn.

Tere, Maakodu!

Alustan ajakirja lugemist alati tagant ettepoole, sest need artiklid, mis mulle meeldivad, on ajakirja tagumises osas. Selles mainumbris meeldisid mulle lood 32 leheküljest kuni lõpuni välja.

Sooviksin, et kirjutaksite hariliku pisarheina kasvatamisest. Ostedud seemnetega oli küll väike jutuke kaasas, aga sellest taimest võiks kirjutada natuke põhjalikumalt.

Tegin tänavu kevadel karulaugu-toormoosi. Mul on neid aias nii palju, et otsustasin proovida, kuidas see õnnestub. Tuli päris hea, võib isegi saia ja leiva peale määrida. Kui teil on karulaugulehti palju, tehke proovi. Vaja läheb 300 g karulaugulehti, 600 g suhkrut, 1 tl sidrunhapet. Kõõgikombainis purustage kõik peeneks ja asetage siis sügavkülma – sealt on hea võtta. Soovin teile kõike head!

Tervitab **Silvi Kopli** talust

Tere!

Minu lemmiklooks oli "Elevandikesed kevadises viljapuuaias".

Nimelt olen ma oma aiamaal juba mitu aastat hädas nii mügride kui rooside kahjuritega. No mitte miski ei aita! Küll olen pannud mürki, küll päikesepatareidel töötavaid piiksutajaid. Ei midagi! Ikka närvivad! Roosikahjurid on tumesinakad kõva kestaga sitikad ja rikuvad kogu õiestiku ruttu ära. Panin nii küüslaugu- kui nõgeseleotist – ei aidanud.

Nii et kurb hakkab. Ehk on mõnel teiselgi sellised hädad ja teab, mida teha.

Tervitades **Maris Amon**

Üllatus, üllatus...

Üllatas lugu "Kaardist kasvavad põllulilled". Tore oleks oodata sellist kaarti! Selles ajakirjas oli huvitavat palju, olgu see siis vanadest akendest, lillesülemistest või kasulikest loomadest ja lindudest aias. Perede ettevõtmised oma kodu loomisel, mis näitavad töökust ja püsivust, on innustavaks eeskujuks. Aitäh, et ajakiri neid tutvustab!

Ene Eesik

Nõuandenurgake

Mahedaid tõrjevahendeid saab söödikutele kodus ise valmistada. Viljapuude ja marjapõõsaste lehekahjureid tõrjuge tomatilehesibulakooreleotisega, karusmarja-lehevaablase ebarövikuid tasub tolmutada puutuhaga ja ehmatada veejoaga. Maasikakahjurite vastu aitavad taimede alla laotatud saepuru ja männiokkad. Kui roosikahjuritele pelgalt küüslaugu-nõgeseleotist ei aita, lisage sellele rohelist seepi või toiduõli – siis kleepub tõrjevahend paremini ning pahalased ei taha teie roosile ronida.

JAH, soovin tellida ajakirja Maakodu!

MÄRGISTA SOOVITUD PERIOOD	Püsimakseleping	3 kuud	6 kuud	12 kuud
	2,70 €/kuus	7,86 €	15,07 €	29,16 €

Maksja/tellijaja andmed

EESNIMI _____

PEREKONNANIMI _____

ADDRESS _____

(tänav/talu, maja/korter, linn/asula, vald, maakond, sihtnumber)

TELEFON _____

E-POST _____

Kingisaaja andmed

EESNIMI _____

PEREKONNANIMI _____

ADDRESS _____

TELEFON _____

Tellimuse soovitatav algus*

ESIMESEL VÕIMALUSEL ALATES

KUUPÄEV/
ALLKIRI: _____

* Tellimus jõustub pärast arve tasumist

EA
MARGISTATA
Litsents nr 971

MAKSTUD
VASTUS EESTI

AS Ekspress Meedia
Narva mnt 13
10151 Tallinn

MAAKODU

TECMON

**Toiduainetööstuse seadmed talutootmisest
kuni suurtööstuseni.**

**Pikaajaline kogemus seadmete väljatöötamisel,
tootmisel, võtmed-kätte-projektide elluviimisel.**

- Mahlade ja karastusjookide valmistamise seadmed
- Alkohoolsete jookide valmistamise seadmed
- Köögi- ja puuviljade töötlemise seadmed kuni hoidiste valmistamiseni
- Mooside ja marmelaadide valmistamise seadmed
- Puuviljade ja marjade kuivatamise seadmed
- Piimatoodete valmistamise seadmed
- Toodete villimise, korkimise, pakendamise ja etikettimise seadmed

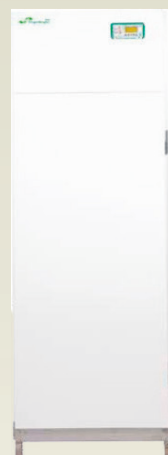
Esindaja: LABORITUGI OÜ

tel 524 9849; info@laboritugi.eu; www.laboritugi.eu

Soojuspumbaga kondensaator-toidukuivatid

- hügieeniline suletud kuivatusprotsess
- niiskuse ja temperatuuri elektrooniline jälgimine
- pidev niiskuse eraldamine kuivatavast õhust
- energiasäästlik
- erinevad suurused (alates 2,5 m² kuivatuspinda)
- kliendikohased lahendused

LABORITUGI

LABORITUGI OÜ

tel 524 9849 info@laboritugi.eu www.laboritugi.eu

Ilu ei tasu vaka all hoida

Mie ajakirja algatatud “Eesti kauneima maakodu” konkurss toimub sel aastal juba kolmandat korda. Kui toimetuse ja kõikide heade abilistega 2014. aastal konkurssi ette valmistama hakkasime, oli pisut kõhe tunne. Kauni kodu konkurssse on mitmeid, kuidas me suudame avalikkuse ette tulla veel ühe sarnasega?

Nüüd võib öelda, et see kartus osutus asjatuks. Osalejaid on lisandunud igal aastal järjest enam ning mullu laekus toimetusele juba üle poolesaja soovivaalduse. Meil on väga hea meel, et “Eesti kauneim maakodu” on leidnud kindla koha ja sihtgrupi. Tänu konkursile oleme leidnud üle Eestimaa imeliselt kauneid, maitsekaid ja toredaid kodusid, aedasad, rehielamuid, kõrvalhooneid, saanud hulgaliselt juurde uusi sõpru ja mõttekaaslasi.

Kui me igal suvel toimetuserahvaga mööda Eestimaad vurame ja konkursi kandidaate külastame, on see meie jaoks aasta põnevaim ja oodatuum aeg. Nii palju, kui on erinevaid inimesi, ei kordu ka ükski kodu või aed. Igaüks neist on oma moodi, loodud aastate ja aastakümnete jooksul, sinna on panustatud lugematul hulgal töötunde, hasarti, loomingulisust, hinge, aga mõistagi ka raha. Isegi kui meie ja fotograafi silme ees on lõpptulemus, on kõige selle taga lugu, mis jutuajamiste käigus rullub filmilindina lahti. Neis lugudes on ühtviisi rõõmu ja kurbust, jonnit ja visadust, inimsaastuste ja ajaloo traagikat. Need on olnud südantliigutavad ja toredad kohtumised.

Kõik need tükikesed kokku ongi eestlaste oma lugu ning igapähele meist on võimalus seda edasi jutustada. Olen täiesti veendunud, et kauneid kodusid ja aedasad on Eestimaal väga palju ning tuleb aina juurde. Tänavune konkurss stardib peagi. Nüüd on aeg, istutage suvelilled potti, tehke oma kodust ja aiast mõni foto ning saatke need meili-aadressile konkurss@maakodu.ee.

Rääkige meile oma lugu!

Kadri Tramm

Maakodu peatoimetaja

MAAKODU

Toimetuse aadress: Narva mnt 13, 10151 Tallinn.

Levi ja tellimine 680 4444, klienditugi@lehed.ee
Peatoimetaja Kadri Tramm
661 3370 kadri.tramm@maakodu.ee
Tegevtoimetaja Kristel Kirss
661 3373 kristel.kirss@maakodu.ee
Toimetajad
Marju Vitkar 661 3374 marju.vitkar@maakodu.ee

Jaan Mettik jaan.mettik@maakodu.ee
Jana Rand 661 3375 jana.rand@maakodu.ee
Keeletoimetaja Ene Leivak 661 3356
Korrektor Merike Järvlepp 661 3372
Kujundaja Piret Väljataga
Reklaam Kersti Kuldma 680 4646
kersti.kuldma@ekspressmeedia.ee

Väljaandja Ekspress Meedia AS. Trükk AS Printall
Kaanefoto Birgit Püve.
Täname abi eest Aianduskeskust Hortes.

Maakodu.ee
Sinuga toas ja õues!

TAMREX**Snickers**
WORKWEAR

Püsivalt lahe!

Kaasaegne töömees vajab
kaasaegset tööriivist.
SNICKERS Workwear
New Generation tööpükstel
on suuremat liikumisvabadust
andvad materjalid
ja mugavam lõige.
**Tule proovi uusi
suviseid tööpükse
LITE Work ja FLEXI Work.**

LITE
WORK 6102/2004
65 €

"LITE Work" - lühikesed tööpüksid.
Materjal: 77% polüester, 23% puuvill,
230 g/m². Põllamidiisi tugevused:
100% Cordura®.

LITE
WORK 6101/0404
74 €

"LITE Work" - lühikesed tööpüksid.
Materjal: 77% polüester, 23% puuvill,
230 g/m². Põllamidiisi tugevused:
100% Cordura®.

FLEXI
WORK 6904/8704
81 €

"FLEXI Work" - lühikesed tööpüksid.
Materjal: 88% Cordura® 12% elastaan,
270 g/m². Rip-stop kangas: 65%
polüester, 35% puuvill, 200 g/m².

LITE
WORK 6103/0404
81 €

3923/1804
95 €

FLEXI
WORK 6905/8704
98 €

**SNICKERS Workwear
riiptaskutega piraadipüksid.**
2/3 pikkusega püksid sobivad hästi
just soojadesse tingimustesse. Valmistatud
kerget ja hingavast Rip-Stop materjalist.
Cordura® tugevdustega põlvkaitsmetaskud
ja nutikas lõige tagavad vastupidavuse
ja mugavuse. Rohked taskud võimaldavad
kõike vajalikku kaasas kanda.
Materjal: 65% polüester, 35% puuvill.
Värv: hall/must

**SNICKERS Workwear
A.I.S fiilist
Body Mapping**

art. 8015/1704
TAVAHIND 96 €

Kui ostad 100 € eest Snickers
Workwear tavahinnaga tooteid,
anname sulle pusa art 8015/1704

TASUTA

Kampaania kehtib kuni 31.08.2016,
või kuni tasuta pusa on (art 8015/1704)
jätkub ja ainult Snickers Workwear
tavahinnaga toodete ostu puhul!

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.07.2015 või kuni kaup jahtub.

Koertega arvestan

Raili Suits loobus suurest majast, et saaks elada väikeses, aga unistuste kodus. See oli selge – uus eluhoone peab samas mõjuma avara ja ruumikana, et hea oleks nii inimestel kui ka pere lemmikutel koertel.

Tekst **Kristel Kirss**
Fotod **Birgit Püve**

Täname abi eest
Aiaanduskeskust Hortes.

kaunis kodu

Sellest, et Kiisa servas elavale perele meeldivad koerad, saab aimu juba ainuüksi maja ees seistes. Selle kodu juurde kuulub veidi eemal asuv berni karjakoorte maja, kust kostab valju haukumist.

Haugatusi on kuulda ka toast. Uksele tulnud perenaise Raili selja tagant paistab kaunis ja sõbralik Tiina ning uhkest Jack Russelli terjrite sugupuust pärit igati naksikas Kratt.

Alles mõne aasta eest elasid nad praeguse kodumaja naabruses suures majas, mille juurde kuulus tohutu maatükk – 19 hektarit.

“Lapsed kasvasid suureks. Maja jäi tühjemaks. Olin olnud suurema osa ajast selle hoone ori. Liigagi kaua ja liiga palju oli pidevalt koristada. Mõtlesin hirmuga, kui suur koorem see on, kui päris üksi jään. Siis mõtlesingi – millal veel kui

mitte nüüd! Müüsin kiiresti vana maha, et ehitada uus ja oma maitse järgi.”

Unistused, kui need tulevad hingest, saavad tõeks. Nüüd on Railil romantiline, suurte akendega ja valgusküllane elamine. Maja ühes seinas on suur aken, millest avaneb vaade metsatukale. Selle servas kõndivaid metsloomi võib pererahvas toast sageli segamatult uudistada. See on unistuse lisaboonuseks.

Retrovürtsiga väärt mööbel

Vitraažiga esik, milles on mahukas peegelustega kapp, mõjub tänu peeglitele ruumikamalt. Seal seistes näeb juba avarat elutuba, millele lisab sügavust suur aken vaatega tagaaeda.

Mööblit pole toas liiga palju. Seda paremini paistab silma kardinamuster ning mööblimeistrite tore kätetöö. Niisugune sisekujundus sobib

Raili veedab oma suviseid puhkehetki sageli päikeseterrassil ja loomulikult koos lemmikutega. Berni karjakoortest, neid on majapidamises koguni neli, mahtusid seekord pildile 9 aastane Sälli (paremal) ehk Ridon Hennet Corticelli ning peaaegu viiene Jazz ehk Ridon Hennet Jazz.

Elutuba on helge ja avar. Uus maja ja vana mööbel on maitsekalt kokku sobitatud. Muide, selles ruumis ei ole teravate nurkadega esemeid. Selline oli majaperenaise Raili soov.

hästi ka suurtele koertele, kes küll harva tuppahavad, aga kui tulevad, saavad vabalt kõndida ja saba liputada.

Elutoa kaunis funkstiilis söögitoamööbel on tehtud umbes 30ndatel. Raili kuulis endiselt omanikult, et osa sellest kuulus kunagi Eesti Panga esimese presidendi Mihkel Pungi perele.

“Sain selle unikaalse komplekti omanikuks täiesti juhuslikult. Mööbli müünud omanik oli selle kõige keskel elanud lapsest saadik. Ta oli sellest nii tüdinud, tahtis enda koju oma valitud tänapäevast sisustust. Summa, mida ta komplekti eest küsis, polnud just sümboolne, aga kindlasti mitte komplekti tõelist hinda väärt,” lausub Raili. “Nendel asjadel on justkui hing.”

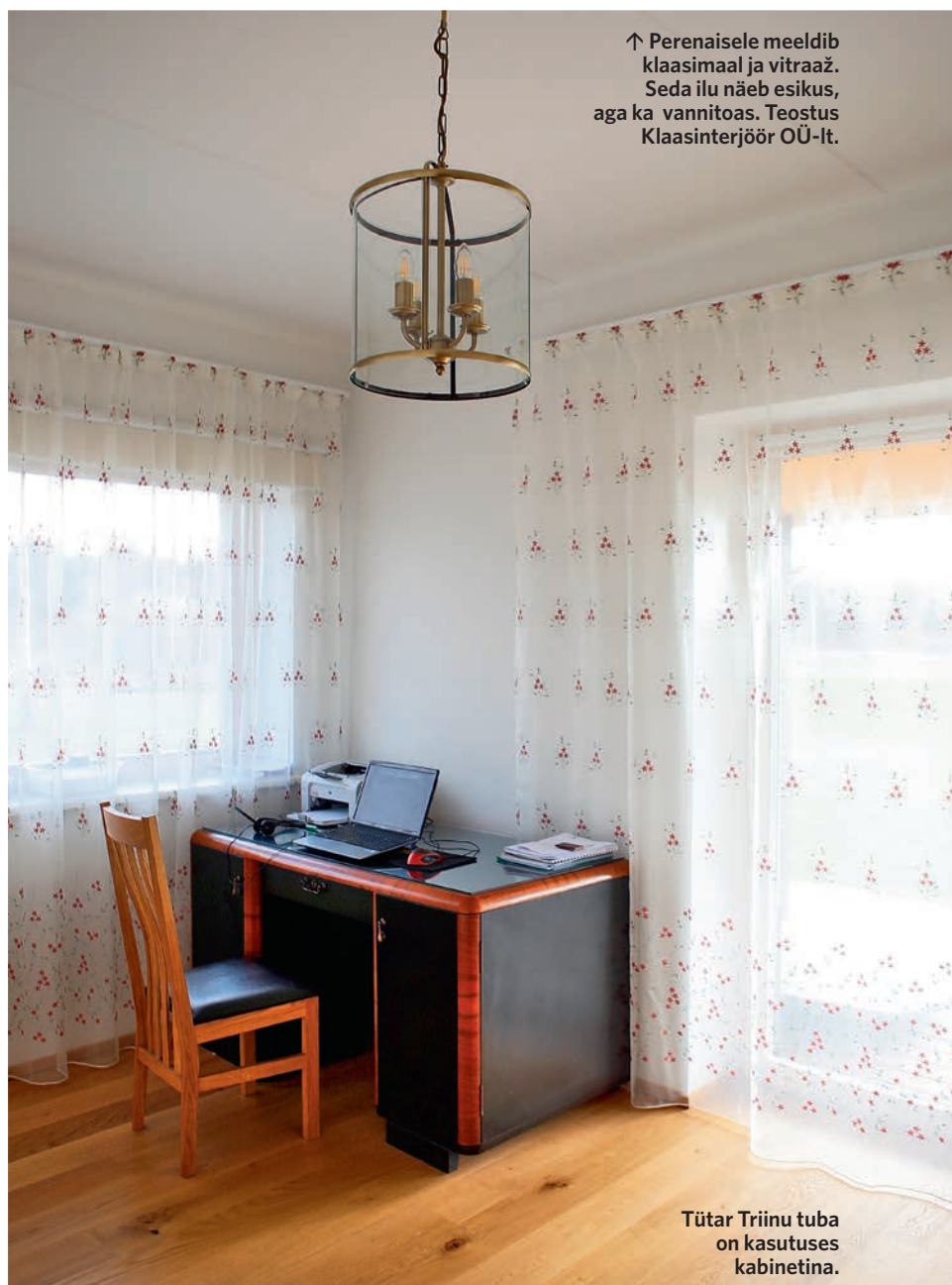
Enne maja valmimist lasti kõik mööblitükid restaureerida. Lahtitõmmatav söögilaud, millele tahavajadusel mahub siis 20 inimest, oli kõige

enam kannatada saanud. Kordatehtuna mõjub see lausa suursuguselt. Oriensi mööblisalongist pärit toolid on uued, ent sobivad hästi ansamblisse.

Perenaisele meeldivad vanaaegsed nõud ja käsitöö. Toredad linikud, kannud, taldrikud ja tassid, mis toovad omakorda uude kodusse retrohõngu. Kuna kõik lähedased teavad, et majaperenaisele meeldib vana Vene portselan, on paljud talle nii mõndagi ilusat kinkinud. Kohviserviisi, mille Raili Maakodu külaskäigu ajal lauale sättis, sai ta kingituseks oma sõpradelt

“Ma tõesti ei ole pidanud nõusid eriti ise ostma,” ütleb ta naerdes.

Ostmata ei saanud majaperenaine aga jätta kunstnik Nerva kaht maali. Need kaks lemmikmaali on teine teisel pool suure toa seinas, jäädes vaadeldavaks nii teleri ja diivaniga nurgast kui

↑ Perenaisele meeldib
klaasimaal ja vitraaž.
Seda ilu näeb esikus,
aga ka vannitoas. Teostus
Klaasinterjäär OÜ-lt.

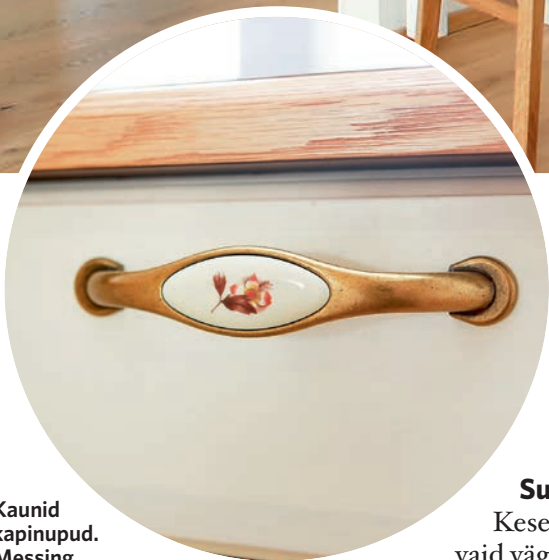
ka söögilaua taga istujatele. “Kui õues on pime ja toas tuled põlevad, hakkab nendest lausa voo-
gama positiivset energiat,” kirjeldab Raili.

Kõik värvid ja mustrid kõlavad siin maitsekalt
kokku. Perenaine ei võta kogu au endale, vaid kiidab
oma head tuttavat sisekujundaja Ene-Ly Pii-
borit, kellega koos oli hea plaane teha ning kül-
luslikus kaubavalikus orienteeruda. Koos valiti
maja värve, otsiti tapeete ja sisustustekstiile. “Ma
ei pidanud oma tahtmist kuidagi tõestama või
peale suruma. Koostöö toimus väga hästi. Samuti
vedas mul ehitajatega,” rõõmustab Raili.

Arhitekti kiidab ta eelkõige päikesega arves-
tamise eest. Ehe näide on elutoa akna taha jääv
katusealune terrass, mille katusekalde nurk ja
pikkus varjab suvel tuba keskpäevase päikese
eest. “Talvel, kui päike käib madalalt, tuleb val-
gus kenasti tuppa ja teeb olemise rõõmsamaks,”

Tütar Triinu tuba
on kasutuses
kabinetina.

Kööginurgas on kõik kenasti käepäraselt, õhtusel ajal heidavad rillitud klaasiga valgustid lakke toredaid varje.

Kaunid kapinupud. Messing.

märgib Raili. Tulevikus tahab ta terrassi kõrvale kujundada aia, millest saaks suvisel ajal, kui aken avada, elutoa pikendus.

Suhtleva perenaise köök

Keset maja on kõrge ahi, mis vaid väga käre pakasega tõsiselt tööd teeb. Pere valis peamiseks soojaandjaks maakütet. Kevadel ja sügisel, kui õues tuuline ja vihmane, on elus tuli hea meeleolu loomiseks. Küttekeha köögipoolses küljes on ka leivaahi, mis töötab siis, kui perenaisel töölkäimisest ja koertega tegelemisest aega üle jääb.

Üllatav on see, et kõik majas kasutatud põrandate ja seinte keraamilised plaadid oleks justkui ühest sarjast. Ometi on need kokku otsitud mit-

mest ehituspoest eri aegadel ning kõik on eri firmade toodang. Ahju ümbritsevad põrandaplaadid, mille muster sarnaneb esikupõrandal olevatega ja need oleks omakorda justkui köögiseinal kasutatud keraamiliste plaatide vähenatud mudel.

“Meil tohutult vedas! Esimesed saime vist Ehituse ABCst, aga seal oli neid vähe. Pärast käisime, keraamiline killuke taskus, mööda poode ja otsisime sobivaid. Nii leidsimegi vajaminevatesse kohtadesse sarnase tooni ja mustriplaadid.”

Ahju ümbruse kiviplaadid kaitsevad tammeparkettpõrandat sädemete eest. Ühtlasi on leivaahju juures toimetades sinna hea toetada kuuma panni.

Köök, kus valmib leivatainas, on elutoast vaid letiga eraldatud. Eraldi uksega ruumi Raili toiduvalmistamiseks ei soovinud. Talle meeldis mõte, et

kui külalised toas toitu ootavad, saab ta köögis toimetades lauasistujate melust osa.

Perenaise soovidega arvestades planeeriski arhitekt nurgakese, kuhu pidi mahtuma köögimööbel, pliit ja külmik. Kööki eraldav lett, mis telliti Plaat Detaili OÜst, on nüüd äripäeviti tööle kiirustavale emale ja pojale kõige mugavam hommikuse einestamise koht. See on nägusast tumedast laminaatplaadist, mille kandid uhkest tammepeuidust. “Eelmises kodus, kui olin köögis midagi tegemas, pidin inimestega suhtlemiseks köögiuksele minema ja sealt siis hõikama, kui midagi vaja oli. Nüüd saavad sõbrannad söögi valmistamise ajal mulle seltsiks olla.”

Messingi stiilinäide.

Railile meeldivad hingega asjad.

Sisekujundaja Ene-Ly aitas välja mõelda köögikappide ja valgustite asetuse.

Electroluxi kaupluse külastamise ajal jäi perenaisele silma *vintage*-stiilis, kuid igati tänapäevane ja täisautomaatne kohvimasin. Lisaks kõigele näis see olevat justkui nende Smegi pliidiga ühest

perekonnast.

“Jah, kohvimasin oli tegelikult emotsioonist, see oli 70% allahindlusega saadaval. Ütlesime müüjale, et käime enne toidupoes ära ja siis otsustame. Tõime selle siiski ära. Paraku selgus, et siis enam ei sobinud osa esialgsest köögimööbli paigutamise plaanist. Aga Ene-Ly abiga saime kõik paika.”

Siim on pillimängu vastu tõsist huvi tundma hakanud ning sõrmitseb kitarrikeeli iga päev.

Romantilise magamistoa naabris on toredalt suur toake rõivaste mahutamiseks.

Kodu kaunistavad nägusad retrostiilis valgustid. Need leiti kauplusest Luumen Art, tapeedivalik tehti Moonavoori salongis.

Bauhofist leiti lillemuustrilised nupud köögi-kappidele.

Veidi ringi vaadates tabab silm, et kõik pisikesed detailid on metalsed. Köögisegisti, Lumen Arti salongist leitud valgustite detailid, nupud ja konksukesed – kõik on messingi tooni.

Tore ühine joon on ustel – kõik, ka köögi kapiuksed, on jääklaasiga. Nii ahju kui tubade ustel näeb kaarjaid lõikeid. Majaperenaine ei armasta teravusi ega teravaid nurki! Näib, et siin majas pole midagi jäetud juhuse hooleks.

Igale oma tuba, ka koertele

Perenaise magamistuba on samuti liigest vaba. Teavad ju kõik, et napi sisustusega unekambris ongi kõige magusam uni. Tapeet ja valgust varjavad kardinaid on armsalt romantilise muustriga ning loovad koos mõnusa terviku.

Voodi telliti Viljandimaa mööblimeistrilt umbes 20 aastat tagasi, kuid on hästi hoitud ning näeb hea välja. Kõik, mis vajab ärapaiutamist, mahub seina meenutava lükandukse taha ehk garderoobikappi. See on suur ja mahukas. Raili saab kapis vabalt püsti seista, ja kui aus olla, mahuks rahvast juurdegi. Sinna mahuvad lisaks riidele ka voodipesu, tekid ja padjadki.

Poeg Siimu toa kujundamisel tuli sisekujundajal nuputada. Ülejäänud kodu on kujundatud üsnagi romantiliseks, kuid noorele mehele selline stiil poleks sobinud. Nii saigi väike tuba asjaliku sisu, kus kõik vajalik on käepärast. Tapeet paigutati ühte seina. See

→ lk 16

Toida tema suurt isiksust

Spetsiaalse koostisega Hill's™ Science Plan™ Small & Miniature aitab väikestel koertel olla see kangelane, kes nad olla tahavad

- Suur antioksidantide sisaldus **immuunsuse tõstmiseks**
- **Kõhule leebe** ning hästi seeditav ka kõige väiksematele seedesüsteemidele
- **UUED hea maitsega retseptid**, nüüd ka maitsvad Lamb & Rice (Lambaliha ja riis) ja Sensitive Stomach & Skin (Tundlik kõht ja nahk)

Transforming Lives™

* Võrreldes olemasoleva Science Plan™ Small & Miniature söödaga.
™ Kaubamärkide omanik on ettevõtte Hill's Pet Nutrition, Inc. ©2016

MAAILMA
PARIM MAITSE*

Hillspet.ee

Koerte toa suur vann sobiks inimestelegi. Tiina ehk Ridon Hennet Undine on peapesuks alati rõõmuga valmis. Jack Russelli terjer Kratt ehk Jump N Roll Armilde, karmikarvalisest sugupuust, aga mitte eriti.

on muljetavaldav – lamaste asemel saab siin magades enne uinumist loendada tsirkuseloomi ja poksivaid kanguruuid.

Veel on Siimu toanurgas viis kitarri, ning need pole pelgalt aksesuaariks. Raili meenutab aegu, mil mõlemad lapsed käisid veel muusikakoolis. Tütar Triinu õppis viiulit, Siim valis kitarri, aga muud huvid tulid peale.

Nüüd on noormees pillimängu vastu tõsist huvi tundma hakanud ning sõrmitseb pilli iga päev.

Maja kõige erilisem ruum on siin majas koerte tuba, millel isegi oma esik.

Selle toa ehitamise vajaduse tingisid Raili lemmikud berni karjakoerad, keda on selles peres neli. Viies koer on Jack Russelli terjer.

Berni karjakoerad võlusid ta ära ligi 20 aastat tagasi. “Viibisin tööreisil Šveitsis, lennukiga sõitsin Baselisse ning sealt liikusin edasi rongiga. Läbi Alpide sõites nägin aknast, kuidas muinasjutulistes mägedes oleva kodu juures istus ilus suur, valge kraega majesteetlik koer. Mõtlesin, et küll on kaunis looduse kroon! Veidi aja pärast nägin juba järgmist, ja siis veel ühte. Eestisse jõudes selgus, kellega tegu, ja sain teada, et meil neid veel pole,” meenutab ta. “Kui viimaks nägin, et Eestis on sündinud teine berni kutsikate pesakond, läks kogu lastele kogutud raha toona kut-

sika ostmiseks.” Railil oli ennegi koeri olnud, kuid berni karjakoerad on talle kõigist kõige sobilikumad.

“Ta on suur koer, ja et ta poleks n-ö 50 kilo loll liha, tuleb teda koolitada. Nii on kõigi elu lihtsam ja koer saab aru, mida inimene temast tahab. Samas on nad kuulekad, sõbralikud ja tõstavad lärmi, kui keegi võõras tuleb. Nad ei jookse ka kodust ära, kui aed on lahti jäänud.”

Kui Raili palus arhitektilt lemmikutele planeerida päris oma tuba, tuli perenaisel põhjalikult selgitada, et see ei pea olema nagu elutuba, vaid hoopis vanniga ruum. “Mulle meeldib koeri kallistada, aga ma ei taha seda teha, kui nad haisevad ja on mudased. Samuti tuleb neid enne näitust vannitada ja föönitada. Madalas vannis jääks selg varsti väga haigeks. Olen vaadanud, et kui ma põhjalikult hooldan – pesen, kuivatan fööniga ja kammin aluskarva välja –, peab see vastu kaks ja pool kuud ning hülgab isegi mustust.”

Sellise töö tegemiseks ongi sellel kodul nüüd suur vanniga tuba, mille seinu kaunistavad koertest tehtud fotod ning kus on ruumi ka selleks, et neljajalgset sõbrad saaks pikali olla ja puhata.

Suur töö on toonud ka tunnustust. Karikate tarbeks on majas eraldi kapp. Raili kardab, et peagi jääb see väikeseks. ☘

Raili koerad on võitjad. Nende perele kuulub isegi üks Šveitsi karjakoerte maailmavõitja tiitel. Hiiglaslik karjakell on parima kasvataja tiitel Soome erinäitusest.

Go Further

Ford

RANGER

Info-Auto
www.infoauto.ee

TALLINN Järve Pärnu mnt. 232 tel. 671 0060 infoauto@infoauto.ee
TALLINN Kadaka Kassi 6 tel. 671 0121 kadaka@ford.ee
TARTU Turu 27 tel. 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt. 89a tel. 447 2777 parnu@infoauto.ee

facebook.com/infoautoford

ford.ee

Maja aj

Tekst **Kristel Kirss**

Fotod **Karin Kaljuläte, Sven Arbet**

Keila käsitöosalongi Vaarikas Vahukoorega interjööri mõjub inspireerivalt. Seinal ripub maastikumaal. Lähemal uurimisel selgub, et tegu on tapeediribadest pildiga.

Salongi perenaised Liivika Asumaa, Malle Saaroja ja Riine Plees kutsusid oma lapsed pundi, remontisid üheskoos Keila Aiandus- ja Mesindusseltsilt renditud ruume ning leidsid seintelt nii mõndagi põnevat.

“Käsitöosalongi avamisele eelnenud remondi eel võtsime plaani, et jõuame maja palkideni. Tahtsime need välja puhastada, aga siinseid seinu kattis vana tapeediga papp,” meenutab Liivika. “Papi eemaldamise käigus ilmnnes, et seinakatte tükkiel on ülimalt paks kiht eri aegadel sinna kleebitud tapeete. Lisaks oli seinas kohutav kogus naelu, mida Riine siis sörgkangiga ja mees- tega võidu eemaldas.”

Tapeediajaloo pilt

Liivika tunnistab, et tema ei jaksanud naelu siku- tada. Ta vaatas seinast eemaldatud papitükid üle ning eraldas siis korralikumad ja tõstis kõrvale, et neid hiljem lähemalt uurida.

Liivika kibeles vanade tapeedileidude juurde. Ühel ilusal kevadpäeval tegi ta endale kohvi ja tõstis terrassil vana seinakatte enda ette. Naine tunnistab, et tal ei ole varem olnud kokkupuudet tapeetide taastamisega. “Mõtlesin, et hakan ettevaatlikult ja veega pritsides neid kihte ettevaatlikult üksteisest eraldama. See õnnestus väga hästi! Eks vanad liimid olid ju lihtsad ning kodusel teel valmistatud, näiteks nagu kliister!

Eraldamise käigus – liikudes terariistaga peal- misest kihist ettevaatlikult põhja ehk papi poole – tuli ühel hetkel vastu kiht 1950. aastatel ilmu- nuid. Nendele järgnesid taas järgmised tapeedi- mustrid. Kokku eraldas Liivika üksteisest 13 kihti.

Päris esimese kleebitud paberkihini jõudes, mis oli kohe papi vastas, selgus, et see sisaldas isegi väikest käekirjaga tekstijupikest ja auto- grammi. “Kogu seda tööd tehes oli nii põnev mõelda, et mida kõike need seinad näinud on. Vanal ajal ei vahetatud tapeete üle aasta, ikka alles siis, kui see juba väga määrdunud oli või kui silm seda enam välja ei kannatanud,” arutleb ta.

Kihilisest pildist, mis koosneb tapeediribadest ja ripub Vaarikas Vahukoorega töötoa kummuti kohal, leiab nii mõnigi äratundmisrõõmu.

alugu toa ehteks

Isegi seinapapilt leitud ajalehekihid on pildil esindatud.

Tore leid korstnjalal.

Vaarikas Vahukoorega üritustele on sattunud isegi neid, kes kunagi samas majas elanud. Õhinaga jagatakse siis mälestusi, kuidas vanasti toad välja nägid. Neid jutte on Riine ja Liivika käsitöökoolituste ja muidu toredate kohtumisõhtute raames alati rõõmuga kuulnud.

Kuna pikkade aastate jooksul on majas palju muutunud, otsustas Liivika leitud tapeedifragmentid säilitada.

Alustuseks ostis ta Sõbralt Sõbrale poest nägusa vana raami, millesse sättiski eri mustri ja vanusega tapeedinäidised. Nüüd on neil, kes käsitöösalongi tulevad, omades samas nendest ruumidest lapseea- või nooruspõlvemälestusi, võimalik tapeediajalugu pildilt vaadata ja leida üles omaaegsed seinakatted. Ent isegi siis, kui ei ole selle majaga mingeid sidemeid, leiab sealt minevikus tuttavaks saanud tapeedifragmente.

Vanad uudised päevavalgel

Üks leid ootas töökaid naisi korstnjalal, mis oli pakitud mitme krohvikihiga alla ning vajus samuti puhastamist. Krohvist oli tegelikult jäänud vaid mälestus. Riine puhastas sellelt noaga lahtist pudri ära ning avastas töö käigus, et üks kindlalt kinni jäänud tükk kuulus hoopis vanale ajaleheribale.

“See ei tulnud lahti ja tegelikult polnudki sellest midagi hullu, sest kujund vanast ajalehest oli nii kena. Nii otsustasimegi selle nähtavale jätta ja mitte värviga katta,” meenutab Riine.

Korstnat kaunistav fragment pärineb lehest, mis on ilmunud 28. aprillil ja reedel. Mis ajalehes ja mis aastal trükkis ilmus, see jääb paraku sala-

duseks. Ent paberi kolletumise aste ning gooti tähed artiklite pealkirjades annavad aimu, et need napid nähtavad uudised on ikka väga vanad.

Tegusad naised on vahva kujundusidee eest palju kiita saanud.✿

Kodukootud kriidivärv

Tekst ja fotod **Kadri Tramm**

Välismaised blogipidajad katsetavad usinalt isetehtud värve, mis pakuvad alternatiivi kuulsatele kriidivärvidele, kuid on see-eest mitu korda odavamad ja tehtud üsna käepärastest koostisainetest.

Juba mõnda aega olen jälginud välismaiste blogipidajate õpetusi ja retsepte nn isetehtud kriidivärvidest. Otsustasin proovida, kuidas koduste vahenditega segada kokku värv, millega saaksin pintseldata üle vanad, värvitud ja lakitud toolid. Soovisin, et tulemus oleks sarnane kriidivärvide omaga, millega saab mööblile lihtsal moel ning eelneva lihvimiseta anda vana ja kulunud välimuse.

Internetis leidub mitmesuguseid retsepte, seekord proovisin teha kolme

koostisosaga – kipsi, sooda ja lubjaga – värvi. Põhikomponendina kasutasin mööblile mõeldud vesialuselise värvi, mille tooni palusin kaupluses timmida.

Ütlen kohe, et parema tulemuse saamiseks tasub värvitava eseme pind siiski liivapaberiga karestada. Mina seda ei teinud, sest soovisin testida, kas kodus segatud värve saab kanda töötlemata pinnale. Küll puhastasin tooli korralikult märja lapiga.

Mõõtmiseks kasutasin tavalist plastist joogitopsi.

1. Sooda

- ½ topsi soodat (kasutasin tavalist söögisoodat)
 - 3 sl vett
 - 1 tops värvi
- Sooda tuleb esmalt segada veega, et ei tekiks tükke ja alles seejärel lisada värv.

2. Kipsipulber

- ⅓ topsi kipsipulbrit
- ⅓ topsi vett
- 1 tops värvi

Segage kipsipulber veega ühtlaseks, seejärel lisage värv. NB! On retsepte, milles vesi peab olema kuum ja neid, kus külm. Mina eelistasin viimast varianti.

3. Lubjakivijahu

- 2 sl lubjakivijahu (Aianduspooidides on müügil kilosed aia- ja murulubja pakendid. Jälgige, et kotis oleks kindlasti pulber, mitte graanulid.)
- 1 sl vett
- 1 tops värvi

Segage lubjakivijahu veega, seejärel lisage värv. Segage hoolega, et värvis poleks tükke.

Võib katsetada ka teist retsepti:

- 1 osa lubjakivijahu
- 3 osa värvi

Esimesena proovisin lubjakivijahust segatud värvi, mida on välismaistes blogides palju kiidetud ja mis on osutunud paljude isetegijate lemmikuks. Kasutasin retsepti, milles lubjakivijahu ja värvi vahekorras oli antud 1:2. Tuleb tunnistada, et värv jäi liiga paks ja teraline, sellega oli väga raske korralikku tulemust saada. Esimene katsetus toolil läks totaalselt aia taha ja kaetud pind tundus käe all kare nagu liivapaber. Katse jäi katki.

Järgmisena proovisin soodaga segatud värvi. See jäi mõnusalt siidine, kuid kattis pinda kõige kehvemini. Kindlasti tuleks mööbliese sellega üle

Isetehtud värv ei jäägi väga alla kallitele kriidivärvidele, viimase lihvii saab igaüks anda vastavalt oma maitsele.

Soodaga värv.

Kipsiga värv.

Lubjaga värv.

Liivapaberiga tuleks hõõruda servi ja ääri, et anda toolile vana väljanägemine.

Vaha on värvi kinnitamiseks hädavajalik.

värvida kaks korda. Kipsipulber kattis läikiva lakitud toolipõhja mõnevõrra paremini, kuid kaks korda tuleks sellegagi pintseldada.

Teisel katsel lubjakivijahuga võtsin aluseks pisut teistsuguse retsepti, milles üheks komponendiks on vesi. Segasin lubjakivijahu esmalt veega ja seejärel alles värviga. Tulemus sai palju parem! Vee lisamisel tuleb usaldada sisetunnet. Kui värv tundub endiselt liiga paks, võib vett veidi juurde panna.

Kindlasti ei tasu värvimisel taotleda üdini perfektset tulemust, pigem vastupidi. Pintsliga võib vabalt värvi peale kanda risti-rästi, ja kui mõni väike koht värvi alt kogemata välja paistab, pole sellestki midagi. Ebahütlane ja kulunud välimus ongi eesmärk.

Värv kuivas imekiiresti ja poole tunni pärast oli võimalik tool peene liivapaberiga üle käia. Ettevaatlikult silusin karedamad kohad, julgemalt "kultasin" värvi tooli servadel, nurkades ja seljatoe äärtel ehk neis kohtades, mis aja jooksul kõige enam kulumavad. Läh-

NB! Katsetage värve esmalt väiksematel n-ö proovipindadel.

tusin sellest, milline näeks välja tool, mis on kasutusel olnud aastaid.

Üldiselt kasutavad mööblituunijad nippi, et esmalt värvitakse tool või kummut mõne tumeda alusvärviga üle ja alles seejärel soovitud tooniga. Nii tulevad hiljem liivapaberiga töötlemisel pealiskihilt välja tumedamad kohad ja need annavad mööblile kulunud efekti.

Veel kasutatakse mööbli vanaks muutmisel näiteks parafiini – tooli servad, ääred, nurgad ehk kohad, kus võiks mööbel kulunud olla, hõõrutakse küünlaga. Pärast värvimist on lihtne küünlavaha liivapaberiga või kareda svammiga eemaldada, sest värv sellele pinnale väga ei nakku.

Kõige lõpuks tuleb värvitud pind pehme lapiga või ümara otsaga pintsliga üle vahatada. Mööblile mõeldud vaha on müügil ehituspoodides, kuid valik on suhteliselt kesine. Mina leidsin müüja abiga loodusliku, tahke mesilas- ja palmivaha. Tõsi, selle hind oli päris krõbe – 230ml purk maksis ligi 12 eurot. Kindlasti on sellele alternatiive.

Kui rääkida rahast, siis kuulsate brändide kriidivärvid maksavad 25–29 eurot liiter ja vaha (400–500 ml) 14–17 eurot. Isetehtud värv on mitu korda odavam.

Kulud

- 0,9-liitrine purk värvi koos toonimisega maksis 10,40 eurot.
- Kilo aia- ja murulupja ca 2,80, 5kg kipsikott 2,95 ja sooda (500 g) 60 senti.
- Pintsliid – 36 ja 54 senti.
- Mesilasvaha 12 eurot.

Igal juhul tasub hakkajatel isetehtud värve katsetada ja kindlasti leiab igaüks just tema jaoks õige. ☺

Puisi elumaja – esimene arhitektimaja Eesti talus

Tekst **Heiki Pärdi**, Eesti Vabaõhumuuseumi teadusdirektor

Fotod **äratrükk ajakirjast Talu, 1913, nr 8; Eesti Filmi Andmebaas; L. Paiken, 1979, EVM; Illu Erma erakogu**

Linaäriiga jõukaks saanud Halliste kihelkonna mulgid olid esirinnas nii talude päriseks ostmises kui ka moodstate elumajade ehitamises. Esimene Eesti maamees, kes laskis oma maja projekteerida arhitektil, oli samuti pärit Mulgimaalt – Puisi suurtalu omanik Karl Unt.

Mulgimaal Uue-Karistes asuva Puisi talu omanik Karl Unt ostis hajatalu koos 209 hektari maaga 1865. aastal Olustvere mõisaomanikult krahv Paul Fersenilt 6426 rubla ja 66 kopika eest.

Pärast vana Karli surma 1905. aastal sai peremeheks tema poeg Karl, kes tellis noorte arhitektide Karl Burmani ja Artur Perna büroolt vahetult enne I maailmasõda oma uue maja jaoks ehituskavandi. Perna isa Jaan oli pärit Abjast, ta pidas kõrtsmikuametit ja ostis 1887. aastal Viljandi lähedal asuva suure Jutu talu. Võimalik, et noor Puisi talu omanik jõudis arhitektide palkamiseni just Perna mulgi päritolu kaudu, ehkki andmeid selle kinnituseks ei ole. Tekib küsimus, miks lihtne ja jõukas talumees üldse tuli mõttele lasta oma maja teha mitte ehitusmeistril, nagu see tavaliselt käis, vaid kellelgi, kes ise oma kätega maju ei ehitanud.

Töölised ja pererahvas eraldi

Nelja korstnaga suure juugendliku puumaja põhikorruse pindala oli projekti järgi umbes 300 m². Lisaks sellele 25m² lahtine rõdu ehk veranda ja 70–80m² mansardkorrus. Kokku oli majas kasulikku pinda ca 400 m². Eluruumid olid projekti järgi kõrged – koguni 335 cm.

Maja sisemus oli mõttes jagatud kaheks pooleks, nagu see Mulgimaa jõukamates taludes ja ka mujal tavaks oli. Põhikorruse parempoolses otsas paiknevad ruumid olid mõeldud

pererahvale ehk palgalisele. Ainult suur köök oli peremehele ja tööperele ühine. Tööliste ruumidest oli tähtsaim suur söögi- ja eluruumina kasutatav peretuba, lisaks olid siin veel eraldi magamistoad poistele ja tüdrukutele. Varem olid tööpoisid-tüdrukud pidanud sageli leppima ühe suure peretoaga, kus elati ja magati koos. Nende jaoks oli ka eraldi käimla ja sahvrid. Kööki ja tööpereruumidesse pääses eraldi uksest maja paremal küljel.

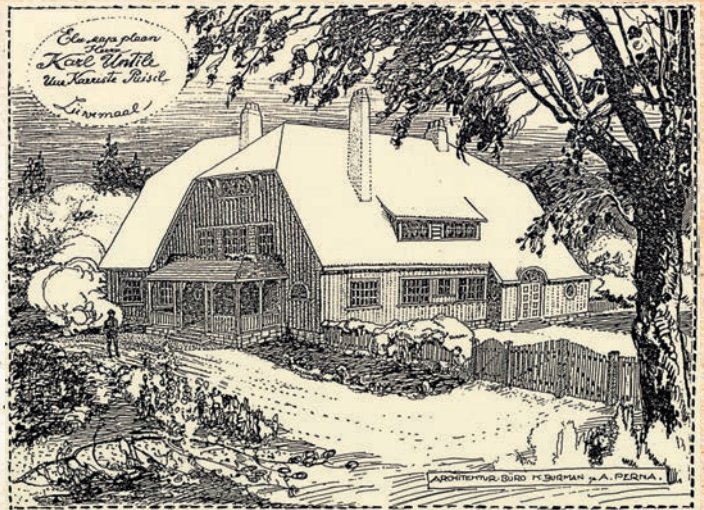
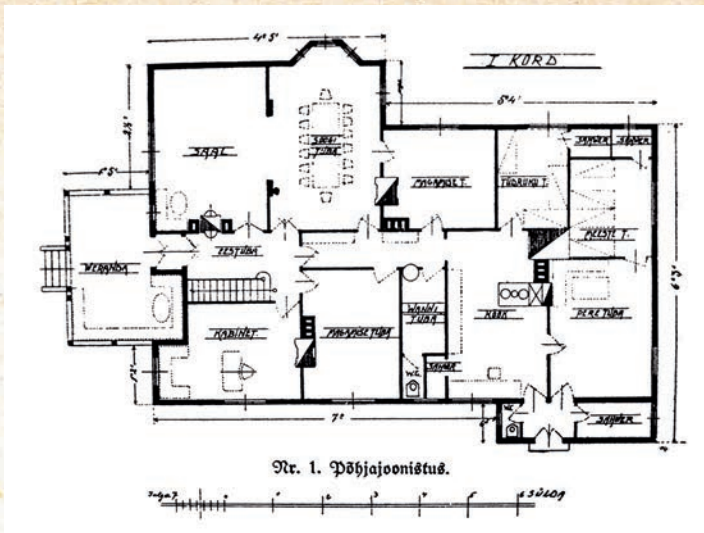
Peremehe poole tähtsaim ja esinduslikem ruum oli võõrastetuba ehk saal, mis sisustati alati kõige paremal moel. See oli pidupäevane vaateaken võõrastele näitamiseks. Iga päev saalis isegi käidud, eriti rangelt oli see keelatud lastele. Saali kõrval asus söögituba, neid eraldas tollal väga moodne liigendsein. Kui sein kokku voltida,

tekkis avar piduruum. Viieaastasena Siberisse küüditatud Puisi talu peretütar Valve Luuka teab rääkida, et saali ja söögitupa kaetud laudade taha olivat ära mahtunud isegi tema ema-isa pulmapeo 150 külalist.

Peremehe tähtsaim ruum oli kabinet, kus ta hoidis vajalikke pabereid ja juhtis majapidamist. Talupele oli kasutada kaks magamistuba, üks neist otse kabineti kõrval, teine söögitoa juures. Majas oli vannituba koos WCga ja lisaks sellele veel kaks tualetti, ehkki veevärki majas polnud. Üleval mansardkorrusel oli veel kolm

Puisi elumaja makett. Meister Peet Veimer, 2008.

Puisi elumaja põhiplaan.

Puisi talu uue elumaja eestvaade.

Puisi maja viimsed hetked.

magamis-
tuba, käimla ja
palkon.

Projekti järgi pidi majal olema punane sindelkatus, seinad aga väljast vooderdatud püstlaudisega. Väliselt olevat Puisi maja arhitektuuriloolase Leo Gensi kinnitusele sarnanenud vene kirjaniku N. Grušetski villaga Peterburi lähedal Kellomäkil, millega K. Burman ja A. Perna 1913. aastal võitsid ülevenemaalise arhitektuurivõistluse. 2008. a tegi selle ala tunnustatud meister Peet Veimer olematusse hajunud Puisi majast maketi, mida säilitatakse Abja muuseumis.

Hävinud hiilgus

Muide, 1913 kavandasid Burman ja Perna veel ühe esindusliku talumaja, mille projekti avaldasid samuti ajakirjas Talu (1914, nr 2 ja 3). Selle järgi ehitati Eestis tõenäoliselt kaks maja: üks

Abja lähedal Suure-Losu talus ja teine Raikkülas Ärna talus. Tähelepanu väärib, et mõlemal juhul on projekti suhtunud üpris vabameelselt; nõnda et väliselt erinevad mõlemad nii projektist kui ka teineteisest. Võrreldes Puisi majaga oli projekti edasi arendatud. Esiteks oli see kivist ja krohvitud valgeks.

Puisiga enam-vähem sama suure elamu ruumijaotus oli mõneti loogilisem – köök ja söögituba paiknesid lähestikku ning kaks magamistuba kõrvuti. Juurde oli tulnud uus ruum – puhvetituba. Puisi maja lahise veranda asemel oli see siin kinnine. Tööpere poolel eraldas poiste ja tüdrukute tube suur elutuba.

Kurblooline, et kõik kolm väljapaistvat ja esinduslikku ning oma aja kohta väga moodsat talumaja on hävinud.

Puisi, Suure-Losu ja Ärna erinesid varasematest talumajadest väga palju nii väliselt kui ka ruumiprogrammi poolest. Arhitektid projekteerisid vastavalt aja vaimule sinna sisse meie vanade talumajade jaoks ennenägematuid ruume nagu vannituba ja puhvetituba, aga ka seni väga harva esinenud ruume nagu sisekäimla ja pere-mehe kabinet. Varasemates talumajades polnud tavaliselt nii väljaarendatud ruumilahendust ka tööpere jaoks, nüüd olid eri soost palgalistele ehitatud eraldi magamistoad ning ühine söögi- ja eluruum.

Puisi talu pererahvas küüditati 1941. aastal Siberisse, taluhooneid kasutas hiljem kohalik majand oma tööliste majutamiseks. Praegu pole Puisi hoonetest säilinud midagi peale varemete ja mõne pehkinud palginoti. Muuseumis, ühest selle talu peretütre Tiinast sai kuulsaks Kuivsaapa talu perenaine. ✨

Suure-Losu talu.

Ärna talu.

Kristel poeg Jan Markusega.

Unelmate pidude

“Ma armastan seda, mida teen, ja teen seda, mida armastan,” ütleb Kristel Kadakas. Kristel katab stiilseid sünnipäevalaudu lastele, valmistab torte ja magusavigureid igaks ilusaks elujuhtumiks. Pereettevõtte Sweet Design Catering OÜ on kogunud populaarsust nii Pärnus kui ka kodukandist kaugemal.

Tekst **Helju Koger**
Fotod **Birgit Püve,**
Kristel Kadakas

Viljandi Kultuuriakadeemias huvijuhiks õppinud Kristel on energiline hing, kelle kõik ettevõtmised on seotud lastega ja heade emotsioonide loomisega. Ta on asutanud Päikesekillu Perekeskuse Viljandis, kirjutanud mitu lastele ja peredele suunatud projekti, olnud pidudel mängujuht, proovinud Paikuse põhikoolis huvijuhi ametit.

Mehe töö tõi pere Paikusele. Kristeli ja Marguse peres on neli last. Kõige vanem on kasutütar Joanna (20), kes õpib Tallinnas. Li-Sandra on 13, Jan Markus 8 ja Elise Maria 7.

Kui Paikuse põhikoolis aeg otsa sai, registreeris Kristel end töötuks juba kindla plaaniga endale ise töökoht luua. Naine peab end kas-

siks, kellele meeldib kõndida omapead, sest kella töö talle eriti ei istu. Pealegi on kogemus näidanud, et nelja lapse emana ta tööandjatele parim valik ei ole. Sellisel puhul tuli kaaluda – kas jätkata ettevõtluses tuttavat rada pidi või hakata tegema midagi hoopis uut.

Edasise plaani veeretati ette elu ise. Kui oli lähenemas poja seitsmes sünnipäev, tuli Jan Markus välja sooviga, kas ema saaks teha talle Käsna-Kalle Kantpüksi peo. Multifilm oli parasjagu väga popp.

“Poja silmi vaadates polnud mul südant keelduda,” meenutab Kristel. Pealegi ei olnud isetegemine talle võõras. Mõlemad vanaemad olid head prenaised, ka ema tegi kõik toidud kodus-

Pulgaküpsised ja eri täidistega pulgakooigid on laste lemmikud. Pulgakooigid on kaetud valge šokolaadi glasuuriga.

Kodujuustu, valge šokolaadi ja pohla koogid küpsisepõhjal.

võlur või haldjas

teks pidudeks alati ise. Maast madalast oli Kristel ninapidi kõrval olnud ja vanuse kasvades järjest enam käed külge löönud. Samamoodi püüab ta praegu oma lapsi suunata süüa tegema.

Kantpüks avas roheline tee

Pidu tuli vingel! Lapsed sõid topsikestest meritähelalatit, nautisid Krõbeda Krabi burksi ja Kalle lemmikteo maiustusi ning jõid peale “ookeani vett”.

Martsipaniga kaetud meretaimede mustriega helesinisel tordil istus aardekiristu peal ei keegi muu kui Kalle Kantpüks. Lapsed hõiskasid vaimustusest. Kristeli meelest polnud kõik kaugeltki täiuslik, aga ta tuletas endale meelde, et harjutamine teeb meistriks.

Pärast seda pidu tuli üks kui teine ema

küsima, kas Kristel võiks temagi lapsele sünnipäevalaua teha.

Kalle Kantpüks oli andnud roheline tee, ees seisis katsetamine ja teenuste väljatöötamine.

Töötukassa stardikapitaliga ostis Kristel kaks head elektriahju ja võimsa lauamikseri. Aasta hiljem sisustas endisesse garaaži oma “pesa”. Kristeli töötoas on riulid maast laeni täis. Lauanõud, eri mõõdus purgid ja vaasid, lugematud karbid ja karbikesed, mis sisaldavad nii joogikõrsi, töövahendeid kui ka lauakaunistusi –

kõike, mida ühe täiusliku peolaua katmiseks vaja läheb.

Nüüd teeb Kristel koostööd Pärnu mitme populaarse mängutoaga, kes hoolitsevad meelelahutuse eest.

Kristeli töö on lauad katta. Kuna mängutoad on puhkepäevadel väga hõivatud, tuleb tal kähku tegutseda. Nii mõtleb ta kodus kõik viimse detaili läbi ja seab asjad valmis. Peo

Viimane lihv – Li-Sandra paneb küpsistele lipsukesti külge.

Suhkruglasuuriga tänuküpsised.

lõppedes tuleb ka kiiresti koristada, sest järgmine seltskond juba ootab.

Parim on see, kui ühel päeval on täita vaid üks tellimus, sest üksinda rohkem ei jõua.

Mõtleb end haldjaks või võluriks

Sünnipäev on lapse elus tähtis päev. “Kultuurijuhina ei suutnud ma kogu aeg olla kõige pühendunud ema, aga laste sünnipäevadel olen alati panustanud kaks sada protsenti,” räägib Kristel. Ka peo tellijaile pakub ta parimat.

Valida saab praegu kolme paketi vahel. Kes soovib vahvat pidu kodus või katta ise mängutoas laua, peaks võtma “Isetegija lemmiku”.

Sel juhul valib tellija menüüst meelepärased toidud, Kristel teeb need valmis ja sätib karpidesse ning emad-isad tulevad järele.

“Lauake kata end” annab ette mitu teemat, aga ka värvid. Kes tahab lillades, kes helesinisest või punastes toonides lauda.

Ka menüüd saab valida. Kellele meeldib rohkem salat, kellele pirukad või pisikesed pitsad, kellele tassi-, kellele purgikoogid. Siin lähevad asjad mõneti teada-tuntud rada.

“Unista suurelt” on Kristeli lemmikpakett. Kui laps unistab peost oma lemmiktegelase või mõne muu muinasloo stiilis – olge lahked.

Siis mõtleb Kristel end lapseks ning hakkab tema soovide järgi tegutsema haldja või võlurina.

Ta on väsinud moega rahvamaja saali muutnud muinasjutumaaks või teinud põnevaks koduhoovi väliköögi, pidu on peetud isegi ilusalongis. Vahva oli helesinine pidu pisikeste elevantidega ja lepatriinupidu, poistele meeldis iseäranis sõdurpoisi peolaud. Väikesi pidulisi on viidud võlumetsa, pakutud roosamanat pisikestele printsessidele. Õe-venna peol ühendas ta roosa helesinisega, nagu ka kaksikute sünnipäeval.

Kiired ajad on kevadel, kui lõpetavad lasteaiad. Mõnikord tulevad appi ka emad ning koos muudetakse igapäevane mänguruum tõeliseks imedemaaks. Aga ka koduküla lapsi ei unustata. Maria Elise algatusel korraldati vahva limonaadipidu. Maakodu külaskäigu päeval aga valmis-tusid pere lapsed kevadpiknikuks.

Koduköök oli magusat lõhna täis. Li-Sandra lõikas keeruküpsiste tainast viile, Jan Markus ja Maria Elisa seadsid need pulga otsa, ema valvas ahju. Lõpetuseks seoti pulgaküpsistele külge lipsukesti. Koht, kus pidu pidada, valitakse välja koos naabrilastega.

Kook purgiga kaasa

“Lastele ei ole mõtet keerulisi toite välja mõelda, eriti väiksemad eelistavad tuttavaid maitseid,” räägib Kristel. Seepärast panustab ta enam toitude kaunistamisele ja laua kujundusele ning mõtleb roogadele vahvaid nimesid. Suhkru- ja martsipanmassi kasutades saab koogid või küpsised kujundada näiteks lepatriinudeks ja mesimummideks, maasikateks ja

TAMREX

Iga hinnaastmega mugavam samm!

TAMREX'is on parim tööjalanõude valik. Ka kõige nõudlikum klient leiab meie juurest jalanõud vastavalt oma vajadustele. Liigu kvaliteeditrepil 16 € sammuga ülespoole.

COFRA
BORN TO WORK**54€**
art FW360

CORA Pakri S1 SRC turvasandaalid

Ülikerged nahast pealsete ja hingava tekstiilvoodriga (Sany-Dry) antistaatilised sandaalid. Kahekordse tihedusega PU-välisald talub õli ja mitmeid kemikaale. Komposiitnina ja APT-turvatald (kerge ja metallivaba). Kulumiskindlad tugevdused nina- ja kannaosas, hea löögisummutus.

TOPreturn COMPOSITE TOE CAP 200 J

Metallivabast komposiitmaterjalist turvanina – parem soojusisolatsioon, kergem kui metallist turvanina

SANY-DRY

Valik turvakingi:

art BA024

art FW270

art 20140

art JE020

art 26012.201

art 170961-80013

70€
art 31160

COFRA Wolfsburg S1 P SRC turvasandaalid

Perforeeritud täisnahast pealsetega antistaatilistel jalanõudel on hingav antibakteriaalne vooder (Sany-Dry) ja lõhnastatud pehme polüuretaanist antatoomiline sisetald. Hea löögisummutusega TPU välisald. Komposiitnina ja APT-turvatald (Zero Perforation - vastab EN ISO 12568:2010 nõuetele), APT-turvatald on tihedam kui eelmistel versioonidel.

TOPreturn COMPOSITE TOE CAP 200 J

Metallivabast komposiitmaterjalist turvanina – parem soojusisolatsioon, kergem kui metallist turvanina

LÕHNASTATUD
SISETALDTALLA
VÕLVITUGI**APT**
PLATE
Anti Perforation Textile
ZERO PERFORATION
EN 12568:2010

APT torkekindel tald – parem soojusisolatsioon, kerge ja painduv

86€
art 13050

COFRA Guttorm S1 P ESD SRC turvasandaalid

Nahast pealsetega antistaatilistel jalanõudel on hingav antibakteriaalne vooder (Sany-Dry) ja pehmest polüuretaanist anatoomiline sisetald. Kahekordse tihedusega polüuretaanist välisald talub õli ja mitmeid kemikaale, hea löögisummutus, (ESD). Komposiitnina ja APT-turvatald (Zero Perforation - vastab EN 12568:2010 nõuetele), APT-turvatald on tihedam kui eelmistel versioonidel, kaitseb jalga 100%.

TOPreturn COMPOSITE TOE CAP 200 J

Lai liist ja metallivaba komposiitmaterjalist turvanina – biomehaaniline raam järgib jala kuju

VÄÄNDUMIS-
KAITSELÕHNASTATUD
SISETALDSUPER
HINGAV**11**
Mondopoint**SRC**
SRA+SRB

Libisemiskindlus

APT
PLATE
Anti Perforation Textile
ZERO PERFORATION
EN 12568:2010

APT torkekindel tald – parem soojusisolatsioon, kerge ja painduv

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.08.2016 või kuni kaupa jätkub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35	TARTU Aardla 114, Ringlee 37a	PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3	RAKVERE Pikk 2	VILJANDI Riia mnt 42a	JÕHVI Tartu mnt 30	VÖRU Piiri 2	VALGA Vabaduse 39	NARVA Maslovi 1	HAAPSALU Ehitajate tee 2a	PAIDE Pikk 2	JÕGEVA Tallinna mnt 7	TÜRI Türi-Alliku
---	----------------------------------	--------------------------------	-------------------	--------------------------	-----------------------	-----------------	----------------------	--------------------	------------------------------	-----------------	--------------------------	---------------------

Juustu-juurviljapallid

- 100 g kaalikat
- 1 suurem porgand
- 2 muna
- 7 sl nisujahu
- 300 g riivjuustu
- soola, musta pipart
- riivsaia paneerimiseks, õli frittimiseks

Koorige porgand ja kaalikas ning riivige peene riiviga. Purustage segu veel köögikombainis. Lisage riivitud juust ja segage ühtlaseks. Lisage ülejäänud koostisosad ja segage korralikult.

Võtke kuhjake segu teelusikale ja veeretage pallikesed. Veeretage riivsaias ning frittige neid kuumas õlis umbes 6 minutit. Korjake vahukulbiga õlist välja ja jätke paberile nõrguma.

Lõbusad keeruküpsised

- 200 g toasooja võid
- 2 dl suhkrut
- 1 muna
- 375 g jahu
- 1,5 tl küpsetuspulbrit
- 2 tl vanillsuhkrut
- näpuotsaga soola
- kakaod või toiduvärve
- nonparelle, grilltikke

Vahustage toasoe või suhkruga kohevaks vahuks, lisage või ning vahustage segu ühtlaseks. Segage juurde jahu, küpsetus- ja vanillipulber ja sool ning segage, kuni tainast saab ühtlane pallike.

Jagage tainas kaheks. Pange üks pool kõrvale, teisele lisage toiduvärvi või mõru kakaod.

Rullige mõlemad tainapooled küpsetuspaberil võrdseteks plaatideks. Niisutage üht poolt kergelt pintsliga ja tõstke teine pool sellele peale ning rullige vorstikeseks. Võite veeretada veel nonparellides. Pange 30 minutiks külmikusse. Kui tainas on kõvenenud, lõikage noaga 5 cm paksused seibid. Kui tahate küpsiseid pulga otsas serveerida, lükake neile enne ahjupanekut grilltikud sisse. Küpsitage 200 kraadi juures umbes 12 minutit.

Kodune limonaad

- 2 l gaseeritud pudelivett
- 1 sidrun (pool sellest lõikudena)
- 1–2 melissioksa
- peoga marju
- (angervaksa)siirupit või mett

Jan Markus ja Maria Elise sätivad keeruküpsiseid pulga otsa.

seenteks, tordid kaunistada poni või auto pilidiga. Terve riiv on täis topse, mis sisaldavad eri suuruses suhkru- ja šokolaadipärleid, nonparelle ja suhkrukristalle.

Pulgaküpsised ja -koogid näevad imeilusad välja ning neid on mõnus süüa. Nagu ka purgikooke, kus kihiti kõik laste lemmikud – marjad, kohupiim või vahukoor, küpsised. Pulga otsa pistetud viineripurkad ja kurgilillekestega lihapallid maitsevad paremini, kui neid taldrikult süües. Juustupallide sisse mõistab Kristel peita isegi tervislikku porgandit ja kaalikat.

Laste pidudel on kaos kerge tekkima. Kui aga kõõgilvatopsid varustada siltidega, puidust lusikatele kirjutada peale nimi – selle saab ka mälestuseks võtta –, siis seda ei juhtu.

Joogipudelid saavad samuti kaela nimede ja kaunistusega kraed. Ka purgikookidel on pidulise nimi ning poolikuks jäänud purgi võib isegi kaasa võtta. Väikesed pitsad pannakse samuti nimelistesse taskutesse.

Söögitegemise ajaks suleb Kristel end mõneks tunniks kööki, et pere teised liikmed ema ei segaks. Aga kui jõuab kätte ruumi- ja lauakaunistuste tegemise aeg, on lapsed platsis. Li-Sandra teeb siidpaberist pom-pom-palle, nooremad lõikavad värvilistest paberitest välja silte. Karpidest võetakse välja lehvikuud, mütsikesi ja lipukesi, puhutakse täis õhupalle.

Paaril korral on Kristel jaganud oma nippe ja kogemusi ka õpitubades. Vanematele prouadele olid suureks üllatuseks purgikoogid: teed selle nii suurde purki kui vaja, pistad kotti ja lähedki

külla. Tuleb vaid lasta fantaasial lennata ja retsepte välja mõelda.

Viimase aja menukiks on saanud tänuküpsised. Esialgu tegi Kristel neid glasuuriga küpsiseid, millel peal kirjad "Aitäh!", "Tänan!" või "Tänu!" oma tellijaile nii-öelda tänutäheks.

Nüüd tuleb ette, et neid küpsiseid tellitakse vahel plaaditäite viisi kingitusteks.

Teine väga popp artikkel on pulgakoogid. Need on väga efektsed ja mugavad kahe-ampsukoogikesed.

Kristel naudib oma tööd. Argipäeva polegi nii raske muinasjutuks muuta, eriti kui oskad lapsiks kehastuda. Ja seda Kristel oskab. ✨

WWW.ANTIGILADU.EE

Alati avatud!

Kaupadele tasuta turvaline kohaletoimetus.

Lisaks kaks ladu Haapsalus.

Ladudes värske kaubavalik.

tel 523 3302, 523 3303

WWW.ANTIGILADU.EE

Rein ja Helve jalutavad
iga päev koos
oma kaunis aias.

Rannaaia võlu ja valu

Kui Helve Urva ja Rein Annusver aastaid tagasi merekaldal asuvast suure aiaga kodust unistasid, ei osanud nad uneski näha, mida see võluv romantika endas tegelikult kätkeb.

Tekst **Marju Vitkar**
Fotod **Sven Arbet**

Nüüdseks on omal ajal ostetud ridaelamuboks tundmatuseni muutunud – elamispiinda on juurde ehitatud lausa mitmekordselt. Majal on ka mitu mugavat terrassi ja avatud katusepealne, kust saab nautida üht Eesti tuntumat vaatamisväärsust – niinimetatud kilukarbivaadet.

Soe suvine õhk paitab õrnalt põski ja kerge tuul sasib juustes, mööda peegelsiledat lahte sõidavad värvikirevad Tallinki kirjadega laevad.

Maja ümber laiub avar kaunis iluaed, mille mõõtmed ulatuvad kokku pea hektarile. Aias on kõik justkui omal kohal – sealt ei puudu suured põlispuud ega vastistutatud ilupõõsad. Kolm veesilma, igaüks omapärase kujundusega, jagavad aia eri osadeks ja liidavad samas ühtseks tervikuks.

→ lk 36

Maja katseterrassilt
saab kõige parema pildi
kaarjalt kujundatud
eesaiast ja nautida merd.

Võimas vaade avaneb mitte ainult merele, vaid ka merelt aia poole.

Kuid kogu see ilu ja romantika pole siin aga varnast võtta – see on aastatepikkuse tegemise ja ümbertegemise ning veel kord ümbertegemise, vigade ja nendest õppimise lugu.

“Aia rajamist alustasime tõsisema maaprandustööga. Selleks et üldse muru rajada, on kohale veetud mitte kümneid ega mitmeid kümneid, vaid lausa sadu koormaid mulda. Aias töötas korraga terve jalgpallimeeskond noori haljastajaid,” meenutab perenaine nostalgiliselt aastatetagust suure õhinaga alustatud hoogtööd.

Tõepoolest – kõikjal, kus pisutki labidale astuda, ilmub varem või hiljem maapõuest välja säravalt sinist värvi savi, mis esmapilgul pigem keraamikatundi kui taimede kasvupinnaseks sobiks. “Seda, kes siin kasvab või ei kasva, oleme teada saanud lihtsalt katse ja eksituse meetodil. Paljud taimed on läinud välja ka siis, kui neile on loodud raamatust maha viksitud ideaalsed tingimused. Ning seda just tänu asukoha ja pinnase iseärasustele,” selgitab Helve.

Nii on tulnud loobuda suurest osast krundile istutatud elupuudest, kes ka suurte ja kor-

ralikult kaevatud ning mõnusa mullaga täidetud istutusaukudele vaatamata on hinge heitnud või aastateks põdema jäänud. Pererahvas ise on kindel, et selles on süüdi nii savi omadus vett mitte läbi lasta kui ka merelt tulevad soolatormid. Nimelt on aed merele tõesti nõnda lähedal, et isegi kui laine taimedeni ei ulatu, keerutab tuul õhku soolaseid pritsmeid, mis okaspuudele ja eriti just elupuudele märkimisväärsed kahjustused jätavad.

See, et kõik taimed ei taha jalad vees elada, on samuti aegade jooksul selgeks saanud. Kui ikka

Kõige paremini kasvavad taimed

- Sanglepp ehk must lepp, pajud, remmelgad.
- Viinapuud.
- Sirelid, siberi kontpuud, tuhkrud enelad, maranad, ebajasmiiinid, veigelad, laialehine hortensia.
- Aed-päevaliiliad, hostad, kortslehed, iirised.
- Roosid.

Kõige kehvemad vastupidajad

- Okaspuud – elupuud, männid, mõned liigid kadakaid.
- Astilbed – vajavad pidevalt kastmist.
- Mitukümmend pinnakatteroosi 'Fairy' hävis ühel külmal talvel täielikult.

istutusauk kaevamisel solinal vett täis valgub, ei saa sinna ju midagi peale paju ja musta lepa kasvama panna, ütlevad nüüdseks kogemused. Ometi on aias ka sellest murest mööda saadud – rohelist murukamarat imetledes ei tule selle pealegi, et kogu aia ulatuses jooksevad märjematel kohtadel läbi sinna käsitsi paigaldatud drenaažikiired, mis lõpuks märkamatu liigvee tiikidesse juhivad ning pinnase taimedele sobivamaks aitavad muuta.

Taimed valivad end ise

Taimevalik on siiski kehvematesse tingimustesse sobiv – aias kasvavad enamjaolt väga vastupidavad liigid, mis omakorda aga ei tähenda, et seal vaated igavad oleks. Paar aastat tagasi okstest maha susatud säravhõbedaste lehtedega remmelgatest hekid on nüüdseks juba kõvasti üle pea kasvanud. Punase lehega sarapuud koguvad nende vahel jõudu. Kollase- ja punaselehelised lodjapuulehised põisened lisavad siin-seal värvi. Püsilillede õitemeri siberi iiristest ja päevaliiliatest pinnakatteroosideni rõõmustab oma iluga silma enamiku suvest.

Esimeste maaparandustöödega tehti teadmata karuteene suurtele mustadele leppadele, kes sarnaselt arukaskedega ei talu oma juurte kinnikatmist ning tüvede ümber mulla kuhjamist. Pärast esimesi kahjustusi sai küll nende ümber suured sõõrid teha ja nad uuesti välja päästa, kuid üksteise järel kipuvad need suured puud aias siiski hinge heitma. Ilmselt on see pinnase tõstmise tagajärg, usub pererahvas.

Ometi ei lasta end ka sellest heidutada. Igal aastal istutatakse pargialadele juurde uusi taimi, samuti on mitmele poole istutatud juba iseeneslikust seemnekülvist sündinud neidsamu sangleppasid, et kunagi hukkunud puud saaksid taastatud.

Aias on kõik tehtud selle mõttega, et hiljem lihtsam oleks. Nii võib kõigi istutusala ja ka

Hukkunud puu
käänusõõrist
on saanud
mängumaja ette
kaunis
suvelillepeenar.

*Aias on tehtud kõik
selle mõttega, et hiljem
lihtsam oleks.*

suuremate puude ümber näha korrektselt paigaldatud piirdeid, olgu selleks siis tugevast mustast plastist torukujuline peenraäärise või paarist kivireast korralikult liivasele alusele laotud piire. Kasulikud on mõlemad – nii ei pääse muru peenraste ja taimed peenrast murusse, samuti võimaldavad mõlemad neist murutraktori rattaga peale sõita ja muru võimalikult istutusala servast niita. Selle tulemusena on muru niita lihtsam ning ära jääb tülikas kääri- ja labidatöö peenraservade korrastamisel.

Mis saab neist laotud sõõridest siis, kui puid seal enam ei kasva? Seda on näha just täpselt tagaaias oleva lastelaste lemmiku, romantiliselt sisustatud unistuste mängumaja ees. Pärast pisukest kannu freesimist kaeti sõõr mullaga ning nüüd on see ideaalne koht iga-aastasele suvelilleistutusele. Väljast vaadates tundub, nagu oleks see peenar algusest peale just nii loodudki. Paljudest kändudest on aga saanud aialaud või alus kõikjal aeda kaunistavatele suvelillepadele.

Konteksti sobivaid ehitisi on aias keskmisest enam. Loomulikult on olemas kuurid tööriistadele ja näiteks murutraktorile, aga ka lihtsalt kena suvemaja ja välikemmerg. Ükski puuhalg pole raisku läinud – kõik aiast maha võetud puud on endiselt seal –, need on lõhutud halgudeks ja laotud aiaraajatisteks, mis moodustavad omaette vaatamisväärsusi. Lindudele pesitsemiseks on rajatud lausa spetsiaalne õõnsate puudega katusega riit varjulises kohas. Puuriidaesine istumis-

koht tagaaias ja halgudest laotud tööriistakuur lisavad aiale maalähedust. Kusjuures iga pilkupüüdev puuriit aiast on peremehe enda kätega laotud.

Uudisena toodi Nurga Puukoolist mõni aasta tagasi aeda juba mitmemeetrised ja tugevad, erilised ilupuud, keda Kadrioru Pargi kogunud aednikud maha istutada aitasid. Puude ümber on nüüd tõstetud, palissaadiga piiratud ja multšiga kaetud istutusalad, mis võimaldavad neile rohkem kasvuruumi viljakas mullas ning lihtsustavad muruniitmist. Samuti on männikoorega kaetud alasid hulga lihtsam umbrohuvabana hoida.

Peenravaiba süngem pool

Pärast esimesi katsetusi pererahvas peenravaibusku aga kindlasti enam ei ole. Algselt rajatud iluaiast on enamik peenrakatet nüüdseks käsitsi üles võetud. Nimelt sai pärast paari aastat selgeks, et esmalt peenravaibaga üle tõmmatud ja siis ilukillustikuga kaetud istutusalad on küll silmale mõnda aega kenad vaadata, kuid selline lahendus ei ole pikas perspektiivis üldse jätkusuutlik.

“Taimed tunnevad end peenravaiba tõttu silmanähtavalt ahistatuna – nad ei saa vabalt kasvada ega paljuneda, samuti pole neid võimalik korralikult väetada ega vajadusel mulda lisada. Võtsime killustiku peenardelt ära, et vaibale ligi saada ja see eemaldada. Vaiba all avanes tihti väga trööstitu vaatepilt: mõne üksiku aastaga oli see kõik juuri täis kasvanud ja taimed olid ilmselgelt hädas. Pole mingi ime, et nad ei kippunud

→ lk 40

Toetajad:

FISKARS®

BOSCH

Loodud kestma

EESTI KAUNEIM MAAKODU 2016

Ajakiri Maakodu ja Bosch otsivad Eesti kauneimat maakodu

KATEGOORIAD

EESTI KAUNEIM MAAKODU 2016

Peaa hind: **BOSCHI TÖÖRIISTAD**
VÄÄRTUSES 2000 €

Tutvu valikuga: www.bosch.ee

KAUNEIM SUVEKODU

Auhind: **AIAMÖÖBLIKOMPLEKT**
VALORA firmalt Home4you.ee
(VÄÄRTUS 1090 €)

KAUNEIM AED

Auhind: **KILEKUPPEL KOOS**
PÄIKESEKATTEGA firmalt Vivero
(VÄÄRTUS 900 €)

KAUNEIM KÕRVALEHITIS

(terrass, lehtla, väli puhkeala)

Auhind: **TOOTEID FIRMALT FISKARS**
(VÄÄRTUSES 600 €)

VIIMANE VÕIMALUS!

Esita oma kodu konkursile
enne 15. juunit!

VAATA LISA: maakodu.ee/konkurss

Varjulises kohas asuv puuriit on koduks mitmetele aialindudele.

edenema ega rikkalikult õitsema. Kusjuures vahe oli juba lühikese ajaga märgatav – peenravaibas lämbuvate taimedega sellist lopsakust juba ei saavuta,” arutleb Helve ja imestab, miks niivõrd paljud haljastajad seda just ainuõige lahendusena soovitama kipuvad.

Umbrohuga võitlemiseks on aias kasutatud mitmeid abinõusid. Multši alla on paigaldatud ka ajalehti, mis esialgu umbrohu arenemist takistavad. Selline teguviis annab vastistutatud taimedele võimaluse jõudu koguda ja aednikule keskmiselt hooajapikkuse hingetõmbeaja. Hiljemalt järgmise hooaja lõpus hakkab umbrohi taas siit-sealt ilmne, kuid erinevalt peenravaibast ei takista loodusega samas taktis lagunevad ajalehed taimede kasvamist nende enda soovi järgi.

Kuid kogu see ilu ja romantika pole siin aga varnast võtta.

Alati ei saa lasta kõigil taimedel kasvada nii, nagu neile meeldib ja võtta võimust meeletutel maaladel. Selleks hoitakse neid ohjes pideva käär töö, sobival ajal jagamise ning püsilillede puhul ümberistutamisega. Siiski on aiaomanikud pigem lopsakate peenarde usku – nii on ka hooldamisega vähem vaeva, sest vaba pinda umbrohu jaoks lihtsalt pole!

Suurepärane näide sellise mõtteviisi õigsusest on üks kolmest tiigist, mille ümbrust mitmetasandiline tihe haljastus kaunistab. Ka selle tiigi kaldapealset on mitu korda ringi tehtud, kuniks otsustati kallak ehitada puitpalissaadi kasutades astmeliseks. Nii ei uhu vihmad ja suurvesi mulda taimede ümbert minema, ka ise saab neile paremini ligi. Libeda kallaku peal toimetamine ei ole just väga meeldiv ega ka täiesti ohutu tegevus. Nüüdseks on kohaleveetud rammusas mul-

Vaid neli aastat vanad viinapuud kannavad ohtralt saaki.

las kasvavad taimed aga niivõrd hästi edenened, et umbrohu jaoks tõepoolest väga palju ruumi enam ei jää.

Kärutäis viinamarju

Tiigi esine, mereäärne ala on piiratud tugeva rannakividest laotud valliga, mille ees laiub ebataoline hekk – mitmekordne rida kurdlehist roosi. See on ainus taim, mis niivõrd mere lähedal kenasti kasvab, on ju teda looduseski rannaladel näha. Nii kivivall kui ka taimed on lisaks pilkutõmbavale kujunduselemendile pandud sinna ka praktilistel kaalutlustel – rannas jalutajad ei kipu siis aeda uitama tulema ja lained ei pühi tormiga enam otse murule. Lisaks on

Suveks valmis!

Hea peremees hoiab oma tööriistu ikka selliselt, et need kestaks aastaid ja oleks vajadusel alati töövalmis. Et kõik kevad-ja suvehooajaks vajalikud masinad töökorras oleks on tähtis kasutada õiget bensiini. Asendades oma aiatehnikas tavabensiini ASPEN kütuse vastu, võite olla kindel, et teie tehnika teid alt ei vea. Enam ei ole muret tahmunud küünalde ega vaigustunud bensiiniga, sest võrreldes tavabensiiniga on Aspen alkülaatbensiinis tervelt 90% vähem probleemseid kahjulikke aineid. Samuti võite rahulikult jätta bensiini masinasse ka pikemaks perioodiks, sest ASPEN hoiab mootori kolvid ja küünlad puhtana ja säilitab põlemisomadused 3 aastat, samas kui tavabensiin säilib ainult 3 kuud.

Kasutage oma aiatehnikas Aspen alkülaatbensiini ning seadme käivitamine on taas lihtne ja ka tehnika jooksvaks korrashoiuks kulub vähem raha.

Aspen on müügil kõigis aiandus ja ehituspoodides, Olerexis, Flexoilis ja Husqvarna esindustes.

Ago Anderson

- Näitleja ja kirglik aednik.

Aspen bensiini ametlik esindaja Eestis on Flexoil OÜ
www.flexoil.ee

Väike hulk
kõõgililja kasvab
istutuskastides.

Lopsakas haljastus hoiab umbrohu eemal.

Kipsill ja metsasalvei on perenaise suured lemmikud.

Vaba pinda umbrohu jaoks peenardes lihtsalt pole!

sügisel valmivad moosiroosi marjad maitsvad ja tervislikud vitamiinipommid, seda nii endale kui lindudele.

Olenemata sellest, et põhirõhk on pandud iluaiale, saab oma aiast siiski ka üht-teist suhu pista. Koduseid ja täiesti ussivabu vaarikaid võib nautida suvest kuni hilissügiseni – teinekord on isegi detsembri alguses olnud veel võimalik punaseid marju noppida. Seda imet võimaldab taasviljuv vaarikasort 'Polka'. Marjaaias on ka mitmed saagikad mustasõstrasordid.

Õhinapõhiselt sai istutatud mõned ploomi-, õuna- ja pirni-perepuud ning suur hulk murelipuid. Viimased kosuvad küll visalt, kuid kannavad siiski juba märkimisväärselt saaki. Üks aias asuvatest pergolatest on ehitatud spetsiaalselt viinapuid kandma. Olenemata kehvast pinnast andsid ka need tublid taimed eelmisel sügisel vähemalt korraliku aiakärutäie saaki.

Köögilvilju ja ürte kasvatatakse moodsale aiale kohaselt mitte peenras, vaid kasvatuskastides. Kolmest suuremat sorti kasvatuskastist tuleb suvel toidulauale lisaks kurke, rullkõrvitsaid, salateid, maasikaid ja maitsetaimi. Kusjuures siinkohal on peenravaip end täielikult õigustanud – tume kate hoiab sooja ja just need soojalembesed kultuurid kasvavad nii meelsamini.

“Meri on ühtlasi meie sõber ja vaenlane, ta toob kohale kõik, mida sa ei taha, ja viib minema kõik, mis laokil. Nii algab iga kevad aiaäärse suurkoristusega, kus kivid ja merelt lainega kantud rämps tuleb kokku korjata. Tugevad rannatuuled puhuvad korralikult kinnitamata puud aiast koos juurtega minema. Samas ei vahetaks ma iial neid romantilisi päikeseloojanguid ja sumedaid suviseid hommikusööke uinutavalt loksuga lahe kaldal mitte millegi muu vastu,” on perenaine ka pärast kõiki neid raskusi kodukoha valikuga rahul.☼

Lilled lipumasti all

Eelmises ajakirjas pakkusime välja kolm varianti, kuidas lipumastialust peenart haljastada. Jätkame lugu seekord turbaaiaga, millest saab noppida mustikaid ja pohli.

Tekst ja joonised **Eneli Niinepuu**, maastikuarhitekt, Sala Terrena OÜ, fotod **Jaan Mettik**, Shutterstock

4. Turbaaed

Kui teie valitud lipumasti asukoht on päikeseline ja mitte liialt tuuline, on see sobiv turbaaia rajamiseks. Tavaliselt rajatakse turbaaed varjulisse või poolvarjulisse kasvukohta ja lähtutakse eelkõige igihaljaste rododendronite vajadustest, kuid mustikad ja pohlad armastavad hoopis lauspäikest, ja mis oleks veel parem oma aia marjadest.

Näidispeenar on ääristatud männipuust pakudega ja kavandatud kaheosalisena. Lipu heiskamisel saab peenrapooli eraldavatele pakudele astuda, ja kui hooldustööde korral on tarvis lipumast maapinnale lasta, saab pakud eemaldada. Istutusturba sügavuseks on arvestatud 40 cm, turvas peab olema happeline (pH 4,5–5,5). Kasvupinnas tuleb olemasolevast maapinnast

peenrakangaga eraldada. Soovitatav on rajada tilkkastmissüsteem, sest suhteliselt väikese turbapeenra niiskena hoidmine on töömahukas. Pärast taimede istutamist multšida ala männikooremultšiga, kihi minimaalne paksus 7 cm.

Peenra lõunapoolsesse ossa on valitud kultuurmustika sordid: hübriidmustikas (*Vaccinium corymbosum* × *Vaccinium angustifolium*) 'North Blue' ja kännasmustikas (*Vaccinium corymbosum*) 'Patriot'. Peenra eesserva ehivad aga kultuurpohla (*Rhodococcum*) igihaljad puhmakesed.

Peenra põhjapoolse osa keskele on valitud heitlehine Schlippenbachi rododendron (*Rhododendron schlippenbachii*). See taim on tõeline pilgupüüdja kevadel, mil õitseb roosakasvalgete õitega. Rododendronit ümbritsevad hariliku küüvitsa sordid 'Blue Lagoon' ja 'Compacta' – tegu on igihaljaste põõsakestega, mis kevadel roosade kellukjate õitega silma rõõmustavad. Lisaks on sellesse peenra osasse kavandatud veel üks hübriidmustika sort (*Vaccinium corymbosum* × *Vaccinium angustifolium*) 'Alvar'. Võimalik, et see taim ei kannu nii palju marju kui lõunapoolne, ent rikastab kindlasti tolmlemispekkrit.

Selline turbapeenar saavutab oma tõelise tipp hetke sügisel, kui Schlippenbachi rododendroni lehed oranžikaks ja mustikate omad punakaks värvuvad.

Loomulikult on veel lõpmatul hulgal viise, kuidas oma lipumastialust kujundada. Hea valik võib olla näiteks peenar, kuhu on istutatud pojengid (*Paeonia lactiflora*) vaheldumisi siilkübaratega (*Echinacea*). Need suurepäraseks püsikud õitsevad eri ajal, aga tagavad ilu kauaks. Samasse peenrassa võib panna veel ka varakevadel õitsevaid sibullilli, ja õitsemise aeg pikeneb veelgi.

Miks mitte teha mastialusest üheaastaste lilled peenar, mida võib igal aastal ümber kujundada. Näiteks kui eelmisel suvel kasvasid seal kosmosed (*Cosmos*) ja päevalille (*Helianthus*) madal sort 'Little Leo', siis sel aastal on kavas külvata sinna lakkotra (*Hordeum jubatum*) ja rukkilille (*Centaurea cyanus*).

Võimalusi on seega lõputult. Head katsetamist! ☘

Võida jaanipäevaks uhke mastivimpel!

Milline on teie kodu lipumast ja kuidas olete kujundanud selle all oleva haljasala? Või olete rajanud lausa lipuväljaku? Ootame teie fotosid ja kirjeldusi hiljemalt 15. juuniks aadressil maakodu@maakodu.ee.

Kolm õnnelikku fotosaatjat võidavad jaanipäevaks rahvusvärvides mastivimpli (3 m pikk). Vimpli on valmistanud Lipuvabriku meistrid spetsiaalselt ilmastikukindlast lipukangast. Auhinnasaajad teatame nii veebis, meie FB-lehel kui ka ajakirja Maakodu juulinumbris.

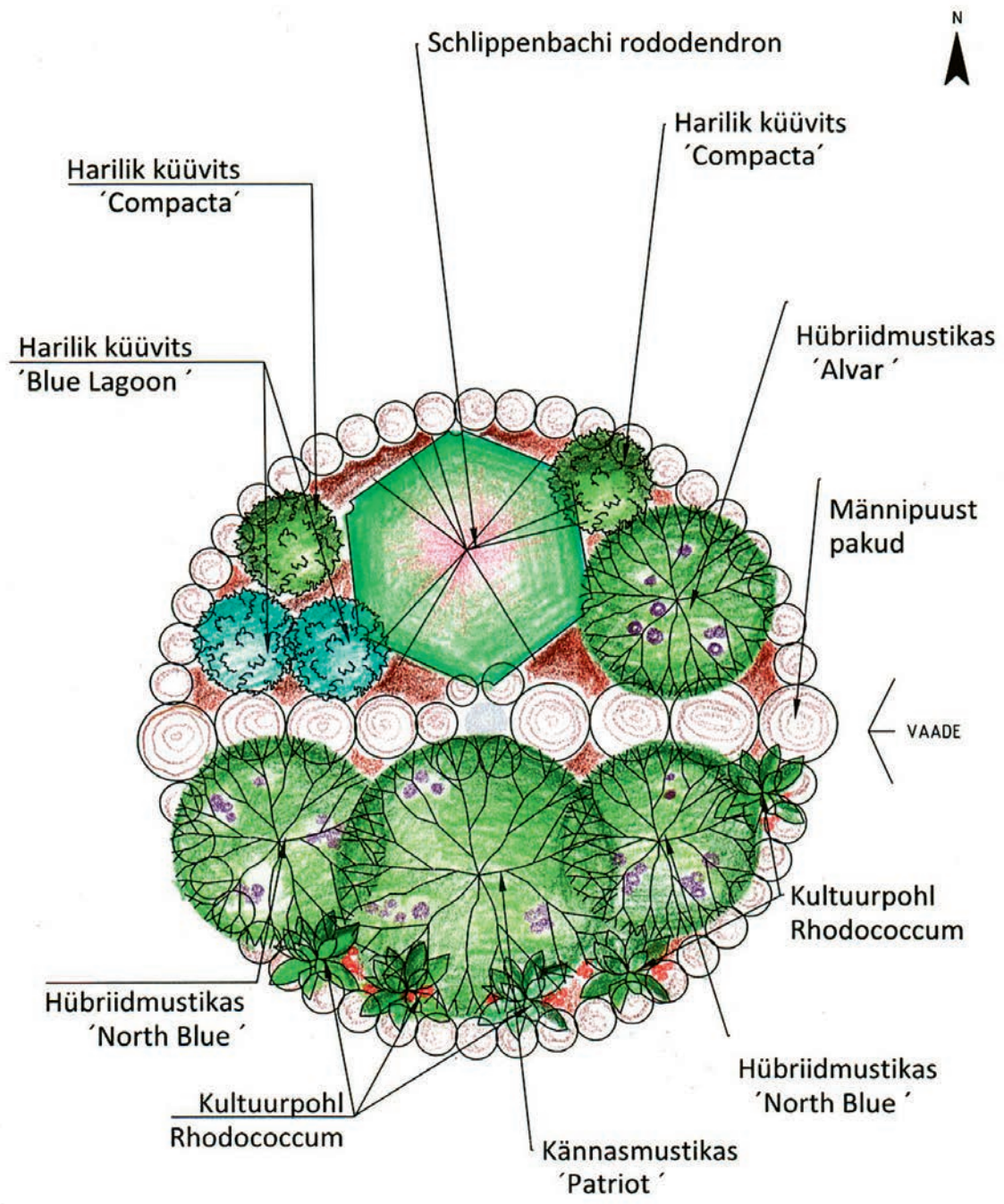
NB! Vimpel võib mastis lehvida aasta ringi, kaunistades koduaedu ja haljasalaid. Kohustuslikul lipupäeval ei asenda mastivimpel lippu!

Schlippenbachi rododendron.

Harilik küüvits 'Compacta'.

Hübriidmustikas 'Alvar'.

Kännasmustikas 'Patriot'.

Harilik küüvits 'Blue Lagoon'.

Kultuurpohl.

Hübriidmustikas 'North Blue'.

Kümme nädalat p

Tekst **Kaja Kurg**
Fotod **Birgit Püve**

“Täna õitseb kolmkümmend kaks sorti, aga suur hulk on veel tulemas,” ütleb Tiiu Siim külalistele oma pojengikollektsiooni tutvustades. Magusalt lõhnavatesse pojengidesse armus ta lootusetult kümme aastat tagasi, eelmisel suvel kasvas aias juba ligi 80 sorti.

Pojengirea ette jääb madal maakivimüür, mille kasvavate maitsetaimede sini-lilla-roosa värvipalett sobib hästi kokku pojengide õievärvidega.

ojengide lummas

Pooltäidisöieline hübriidpojeng
'Pink Hawaiian Coral'.

Väga suure õiega (läbimõõt 19 cm)
lihtöieline aedpojeng.

Siidiste õielehtedega pooltäidisöieline
'Red Red Rose'.

Juuni on Suure-Jaani lähedal Vihi külas Energia talus imeline aeg. Siis valendavad siin kummelipõllud ja lillatavad liivateeväljad. Kõige uhkem vaatemäng käib aga aias, kus on puhkenud sajad lopsakad pojengiõied.

Tiiu ja Aivar Siim on ravimtaimekasvatajad, pojengidest on saanud aga perenaisele põnev harrastus, mis iga aastaga köidab üha enam.

Maakodul vedas, sest meie külaskäigu ajal eelmise aasta juuni lõpul oli pojengiaed oma tippõitsengus. Sellist hetke ei ole üldse lihtne tabada, sest ootamatu kuumalaine võib õied kiirkorras närvutada. Või siis peksab jaanipäevane rahe õied ribadeks, nagu juhtus Tiiu pojengidega kaks aastat tagasi. Aga seekord meil vedas.

Õisi juuli lõpuni

Õhtupäike on lõonud õievärvid eriliselt särava. Iga õis puna-roosa-valges lopsakas pojengimeres on kui kunstiteos. Siin on mitmekihilisi lopsakaid seelikuid, uhkeid krookeid ja volange, elegantseid lihtõisi, koheva padjakesega täidetud õiekausse. Kõike kroonib joovastav peen aroom.

Tiiu hoiab oma hoolealustel teraselt silma peal, sellepärast ta teabki nii täpselt, et praegu õitseb 32 sorti ja 25 on veel lahti minemata, 16 uut sorti on aga veel nii noored, et sel aastal ei õitse. Kokku on pojengipuhmikuid veidi üle saja.

Iga uue sordi esimene avanemine on suursündmus: kas värv on ikka selline nagu kataloogis, milline on õiekuju? Aretuse käigus on saanud pojengid endale uskumatult põnevaid õisi.

Kollektsioonis on vaid rohtsed pojengid: kõige rohkem on valgeõielise pojengi (*Paeonia lactifolia*) sorte ja hübriide, aga olemas on ka ahtalehine (*P. tenuifolia*) ja varane pojeng (*P. officinalis*). Rohtseid pojenge on lihtsam kasvatada kui Eestis külmaõrnu puispojenge ja Itohrühma hübriide (rohtse ja puispojengi ristand), mille põõsaid peab talveks katma.

→ lk 50

Pojengifännist Tiiu on oma punase peaga ka ise nagu üks pojenginupp. Tumepunane pooltäidisöieline pojeng on pärit Suure-Jaani vanast kooliaiaist.

Jaapani tüüpi õis. Steriilsed tolmukad meenutavad kitsaid õielehti.

Hübriidpojengil 'Angelo Cobb Freeborn' on väga tihe kera-tüüpi täidisõis.

Särava õievärviga sordil 'Diana Parks' on poolkera tüüpi täidisõis.

Eesti aedades levinuim sort, vana hea 'Festiva Maxima' (aretatud 1851), mida tasub endiselt kasvatada.

Roos-tüüpi täidisõiega 'Coral Queen'.

'Angel Cheeks',
täidisõied nagu
väikesed vahutordid.

Pojengide õietüübid

- **Lihtõielised.** 1-2 rida kroonlehti, tolmukad on normaalselt välja arenenud.
- **Jaapani tüüpi.** Tolmukad on steriilsed, meenutavad kitsaid kroonlehti, mis moodustavad õie keskele väikese poolkera, mida ümbritseb 1-2 rida kroonlehti.
- **Pooltäidisõielised.** 3-5 rida kroonlehti, normaalsed tolmukad.
- **Täidisõielised.** Tolmukad ja emakad on muutunud kroonlehti meenutavateks petaloidideks, mille kuju ja värvus sarnaneb kroonlehtedega. Õies võib olla ka normaalseid emakaid ja tolmukaid. Eristatakse roosi, kera ja krooni tüüpi täidisõisi.

2015. aasta jahe jaanikuu lükkas pojengide õitsengu tavapärasest nädala võrra edasi. Tiiu selle üle ei kurda: "Jahedus ongi hea. Õied on tänavu suuremad ja põõsad kõrgemad. Õisi on hästi palju, usun, et neid jätkub pikaks ajaks. Eelmisel aastal õitsesid meil pojengid lausa augustini!"

Pika õitseaja üks nippe on ka targalt valitud sordid, et oleks nii varaseid kui ka hiliseid õitsejaid.

Nii see algas

Esimesed pojengid tõi Tiiu hulk aastaid tagasi oma lapsepõlvkodust Vastseliinast. Ta tahtis, et need kasvaksid tema aias ema mälestuseks edasi. See oli Eesti taluaia klassika: varajane punane, roosa ja valge. "Ema valge pojeng oli eriline, roheline südamega."

Suure-Jaani vanast kooliaiaist leidis Tiiu põnevate mustjaspunaste õitega pojengipõõsa, taimi saadi juurde ka naabritelt ja tuttavatelt. Õuel olev pojengirida aina pikenes.

Praeguseks on pojengid vallutamas tagumise terrassi ees olevat aiaosa, kuhu perenaine on neist kujundanud kauni kaarekujulise ala. Siin on kerge kallak, nagu vitriin, kus on hea kauneid õitsejaid eksponeerida. Taimed kasvavad viies reas. Aias ruumi on ja neid ridu on hea pikendada, sest kindel on – uusi sorte tuleb aina juurde!

Esimesena, juba 20. mai paiku, hakkab õitsema säravpunaste õitega ahtalehine pojeng, mida selle peenekoelise lehestiku tõttu kutsutakse rahvasuus ka tillipojengiks.

Tiiul on eredalt meeles, kuidas see pojeng tema ellu tuli. "Kui ma oma esimese pojaga sünnitusmajast saabusin, oli ämm pannud lauale vaasitäie ahtalehiseid pojenge. Need olid minu meelest meeletult kaunid. Otsustasin, et pean selle taimi kindlasti ka endale saama." Ahtalehist pojengi kutsub ta siiani poja nime järgi Peebu pojengiks.

"Aga siis, kui hakkasin Sulev Savisaarelt taimi ostma, läksin täiesti pöördesse."

Sulev Savisaar, keda peetakse Eesti parimaks asjatundjaks pojengide alal, hullutab igal aastal oma postimüügikataloogis lillesõpru pojengide paremiku kuuluvate sortidega. Ahvatlev valik on ka Aavikuemanda aiapoos.

Unistuste sordi nimel on kollektsionäär valmis kõigeks. Tiiu räägib loo, kuidas ta aastaid

'Ama-no-sode'
on Jaapani tüüpi õiega.

Väga suurte pooltäidisõitega
'Buckeye Belle'.

Virsikvärvides 'Pink Lemonade'
on poolkera tüüpi tädisõiega.

tagasi tahtis väga saada kollaste õitega pojengi: "Istik maksis 350 krooni, mis oli sel ajal päris krõbe hind. Aga ma pidin selle saama! Minu unistus siiski ei täitunud, sest õied osutusid õrnliiladeks ning vaid südamik oli kollane. Aga ilus oli seegi!"

Pojengipuhmikud kasvavad muru sees, mitte ühes suures mullatud peenras. Tiiu leiab, et nii-

moodi on ilusam. Pojengide vahele ei lase ta muru niidukiga mitte kedagi teist, kuna siin tuleb masinaga manööverdada väga osavalt, et õienupud viga ei saaks. Pojengipõõsaste alused rohib ta käsitsi.

"Rohtseid pojenge on tegelikult väga lihtne kasvatada," tunnistab naine.

Istutades saab taim kaasavaraks kaasa kõdu-sõnnikut ja komposti. Varakevadel, kui lumi on

Uus! Kena kuju. Parimad lõiketööriistad.

Põõsaid ja hekke on üldjuhul väga lihtne hooldada. Kõige olulisem on korrapärane lõikamine.

Suurim jõudlus ja maksimaalne tööaeg tänu Syneon-kiibile.

Akuhekikärid pakuvad suuremat liikumisvabadust ja nende puhul on toitejuhtme läbilõikamise oht välistatud. Meie liitium-ioonaku ja blokeerumisvastase süsteemiga hekkikärid on kompaktsed ja kerged. Mudelit AHS 55-20 LI, millel on uudne Quick-Cut- tehnoloogia ja Syneon-kiip, iseloomustab suurim jõudlus ja maksimaalne tööaeg Mudel AHS 55-20 LI on välja töötatud keskmise suurusega hekkide lõikamiseks ja on eriti tõhus. Selle aluseks on kõige olulisemate detailide nagu mootori ja reduktori optimaalne kohandatus, millele lisandub nutikas elektroonika – Syneon-kiip. Nii on kasutajatele alati tagatud optimaalne jõud ja maksimaalne vastupidavus igaks hekilõikuseks.

Tellida ja osta saate Boschi edasimüüjatelt:

TALLINN: Bauhaus Eesti UÜ - Tähesaju tee 8, 6029230; Paldiski mnt. 108 A, 674 7935; 58857125; Tammsaare tee 49, 5164060; Ehituse ABC - Kadaka tee 65, 658 8298, Peterburi tee 71, 5258246; **HARJUMAA:** Decora AS - Randvere tee 9, Haabneeme, 53615382; 51946609; **RAKVERE:** Ehituse ABC - Võidu 93, 3278181; K-Rauta - Tõrremäe küla, Põhjakeskus, 3264400; **LOKSA:** Ehituse ABC - Tallinna mnt. 40, 6232772; **NARVA:** Demitol OÜ - Kangelaste 3, 3560211; Ehituse ABC, Tallinna mnt 19C, 35 66405; Rahu 4, 35 99419; **JÕHVI:** Ehituse ABC - Tartu mnt. 14, 3325532; **KOHTLA-JÄRVE:** Ehituse ABC - Järveküla tee 87, 3395402; **PÄRNU:** K-Rauta - Papiniidu 2 C, 4470857; Ehituse ABC - Riia mnt 108 B, 44 30 222; **TARTU:** Decora AS - Riia mnt 128, 7331350; K-Rauta - Riia mnt.140 E, 7390800; Ehituse ABC - Kalda tee 3, 7440817; Talvoster Baltic OÜ - Turu 45B, 7366127; **VÖRU:** Decora AS, Lepa 2, 53992793; K-Rauta - Kreutzwaldi 89, 78 68 000; **HAAPSALU:** Ehituse ABC - Tallinna mnt. 75b, 4724154, 55521210; **KURESSAARE:** K-Rauta - Auriga keskus, Kudjape küla, 4522700; **VALGA:** K-Rauta - Tartu 84, 7664902.

BOSCH

Loodud kestma

Küla pealt saadud tundmatut sorti ilus roosa täidisõieline pojeng, mille õie keskel troonib suur vahva kera.

veel maas, puistatakse pojengimaale lehtpuutuhka, mis annab vajalikke mikroelemente, tuhk kaitseb ka haiguste eest.

Kui lumi on sulanud, saavad pojengid püsikutele mõeldud lämmastikurikast kompleksväetist. Sinna, kuhu vaja, pannakse juurde komposti.

Suvisel õitseajal on peamine töö närbunud õite lõikamine. “Esiteks näeb siis puhmik ilusam välja ja teiseks ei raisketa aia jõudu seemnete küpsetamiseks,” selgitab Tiiu.

Kui saabub sügis, rõõmustavad mõned sordid pererahvast ilusa sügisvärviga.

Septembri lõpus lõikab perenaine oma hoolealused 15–20 cm kõrgusteks tüügasteks. “Päris maani ei tohi kohe võtta, sest vartest pole kõik toitained veel juurtesse jõudnud. Kevadel lõikan tüükad lõplikult maha. Kui suvel jääb silma mõni varrepõletikus vars, tõmban selle välja ja viskan lõkkeesse.”

Andunud taimefännidega juhtub ka naljakaid lugusid. Tiiu meenutab, kuidas ta paar aastat tagasi läks pojengide õitsemise ajal Tartu botaanikaaeda, et sealse mitmekesise kollektiooni abil ära määrata mõned oma aia hilised tundmatud roosad sordid. Luba selleks oli aednikult olemas.

“Mul oli peos kümmekond õit, üritasin neid peenral kasvavatega võrrelda. Ühel hetkel küsis kuri meeshääl, et kes teil lubas siin õisi korjata! Külastajad olid nimelt teatanud, et üks inimene korjab aias pojenge. Kõrvalt vaadates paistis asi tõesti sedamoodi välja. Kõik lõppes siiski hästi. Pojengiaednik ütles pärast, et roosaid sorte ongi väga keeruline tuvastada.”

Ürdikasvatajast Tiiu teab, et pojeng on karvimehik. Kõik taime osad – nii juured, lehed, õied kui ka seemned sisaldavad väärtuslikke mineraalaineid ja orgaanilisi ühendeid, mis turgutavad tervist ja aitavad väga paljude tõbede puhul.

Ürditalu perenaine paneb pojengide õielehti näiteks vannisoola sisse, mis annab sellele ilusa roosaka varjundi. Pojengisoola tervendavat mõju saab muude ürditoodete kõrval proovida kohe siinsamas Energia talu ökospaas, mis jääb maitsetaimepõldude taha Navesti jõe äärde.

“Pojengid toovad küllust ja armastust,” ütleb Tiiu. Kas pole veel üks ilus põhjus, miks neid uhkeid ja jumalikult lõhnavaid püsililli kasvatada! ☘

Energia talu ökospaas saab proovida pojengi-vannisoola.

Naudi elu, las teised niidavad

Usaldusväärne ja mugav GARDENA robotniiduk annab Sulle ilusa muru ja rohkesti vaba aega.

Lihtne paigaldada. Töötab iseseisvalt, vaikselt ja kohusetundlikult – isegi siis kui vihma sajab.

R40Li/R45Li/R50Li/R70Li/R80Li kuni 800m² suurustele murupindadele.
SILENO/SILENO+ keerulisematele, kuni 1600 m² suurustele murupindadele.

 GARDENA[®]

gardena.ee

ISEVÄRKI NAA

Tekst **Jaan Mettik**

Fotod **Jaan Mettik, Raivo Tasso, Age Alas**

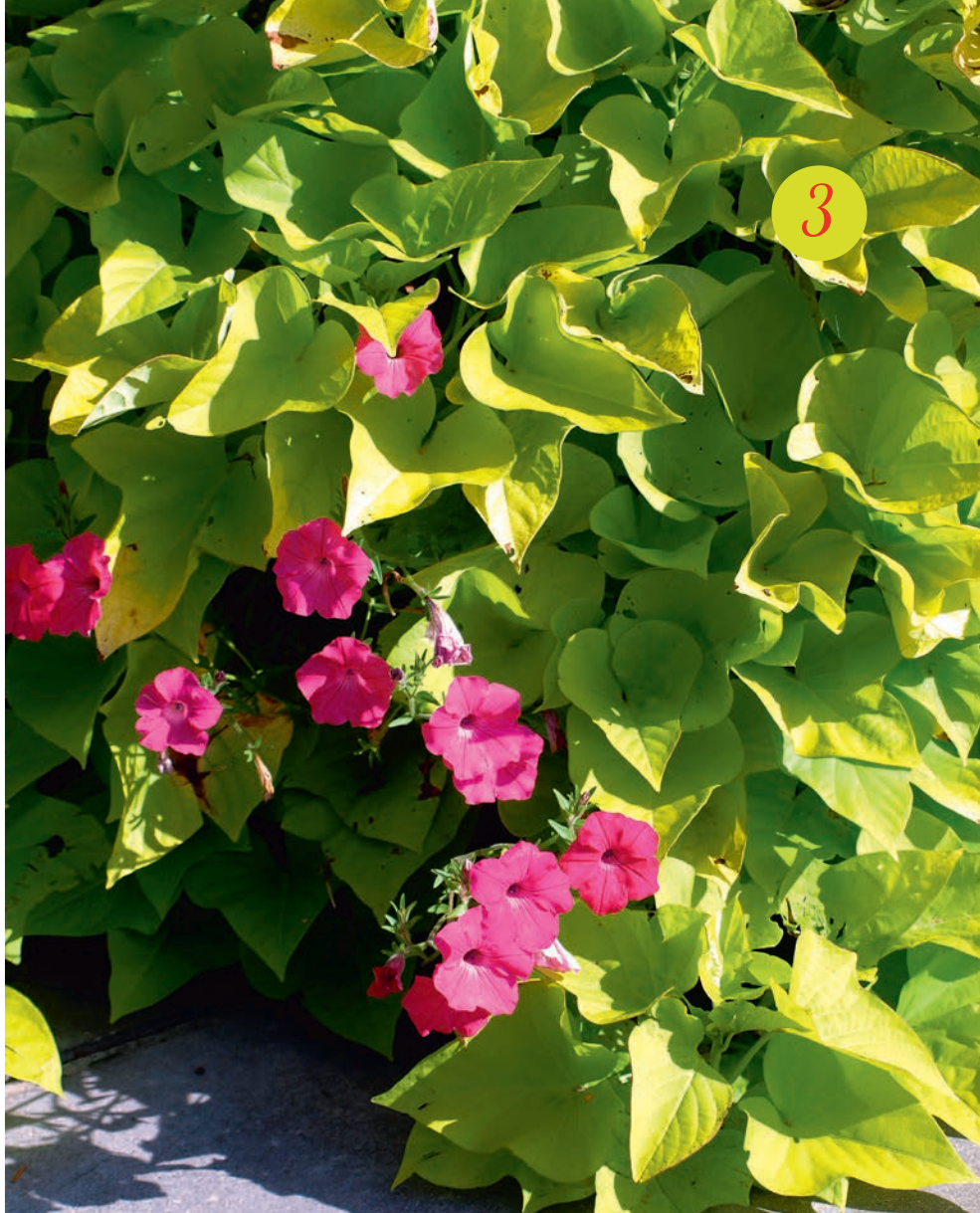
Lahtiste silmadega ringi käies võib aedadest ja haljasaladelt leida väga põnevaid kooslusi. Alati ei tasu üllatavaid naabreid kohe põlastama hakata, vaid võiks hoopis järele mõelda – ehk tasuks midagi taolist katsetada ka oma aias.

Väljakujunenud tavalel ja heal maitsel on oma head ning halvad küljed. Näiteks on neid silmas pidades küllalt väike tõenäosus, et astute millegagi totaalselt ämbrisse. Samas toob selline püüdlük tavade järgimine enesega kaasa ohu, et ühed ja samad taimekompositsioonid korduvad ühest aias teise, muutuvad tüütavaks ning saavad ise lõpuks halva maitse kehastuseks.

2

BRID

Seetõttu ärge võtke end alati väga tõsiselt ja jätke oma aeda ruumi ka väikestele vallatustele ning ootamatutele taimekompositsioonidele. Võib juhtuda, et esmapilgul tavatuna näivaid taimi kõrvutades jõuate tõeliselt torele tulemuseni.

1. Begoonia ja petersell

Pole uudis, et kombineeritakse lilli ja köögivilju. Enamasti istutatakse keeduviljaaeda mõned peilulilled või külvatakse sinna moone või kurgirohtu. Ometi võib teha ka vastupidi – istutada köögiviljad või maitsetaimed lillepeenrale.

Näiteks võib piirata korrapärased suvelillepeenrad, kas või begooniarühmad, petersellidega. Idee pole uus – samal moel piirati sümmeetrilisi lillepeenraid ajaloolistes parkides, kuid peterselli asemel kasutati pukspuuhekki. Moodsas koduaias on petersell aga parem lahendus: see on odavam, sellest on kasu ning lisaks võib järgmisel aastal välja mõelda päris uue peenrakujunduse.

2. Umbrohi ja potilill

Tavaliselt kombineeritakse peenardel omavahel kas eksoote või tavalisemaid taimi. Võib ka vastupidi.

Harilik naat (*Aegopodium podagraria*) on Eurasia parasvöötme looduslik asukas ja kurikuulus aiaumbrohi, kirivõhad (*Caladium* spp.) pärinevad troopilisest Lõuna-Ameerikast ning neid saab õues kasvatada vaid aasta kõige soojemal ajal. Ometi sobivad nad suurepäraselt kokku. Kindlasti on üks põhjus see, et nad mõlemad armastavad viljakat niiskemapoolset mulda ega vaja otsest päikesepaistet. Oma rolli mängib ilmselt ka fakt, et on kasutatud naadi valgekirjude lehtedega vormi 'Variegata'. See on põhiliigist veidi vähem agressiivne.

3. Valeõitega ampel

Amplite ja lillekastidega on alatihtigi üks mure – need taimed, mis kenasti õitsevad, ei taha istutusnõusid varjata, ning lopsakalehistel iludustel pole enamasti kauneid õisi.

Viimasel ajal on üha enam populaarsust võitnud kirevate lehtedega ilubataadid (*Ipomoea batatas*), kahjuks enamasti nad ei õitse, või kui seda ka teevad, jäävad õied lehestiku varju. Petuuniatel on teistsugune viga – kui tingimused pole just ideaalsed, kipuvad taimed, vaatamata sellele, et nad rõõmsasti õitsevad, veidi rootsikuks jääma. Pange need kaks aga kokku ja saate lopsaka lehestikuga ning kirevate õitega lilleampeli.

4

5

4. Kõrred ja kress

Suure mungalille kilpjad lehed ja kirkad õied on küll kaunid, kuid üksikult mõjuvad need kuidagi raskepäraselt. Oleks tarvis midagi, mis lõhuks lopsakat taimematti, kuid poleks nii tugev, et mungalill selle otsa ronima kipuks. Lakkoder (*Hordeum jubatum*) on tuntud üheaastane ilukõrreline, mis kipub samuti üksinda jääma ... veidi lahjaks. Seetõttu pange nad omavahel kokku.

Tulemus on üllatav ning lõbus, liiati on neil mõlemal taimel kerged umbrohu kalduvused ning seetõttu pole karta, et nad teineteist ära lämmatavad.

5. Hullumeelne hekk

Soliidne hekk on ühevärviline. Aga kes ütles, et aianduses peab kõike surmtõsiselt võtma? Selline lustakates värvides kirjulehisest iileksist ja punaselehisest pöögist hekk jäi mulle silma ja kaamera ette Inglismaal. Kahjuks pole täpselt samasugust hekki võimalik Eesti kliimas kasvatada – meie talved on liiga külmad. Seetõttu võiks mõelda midagi asenduseks...

Kuidas oleks, kui prooviks omavahel kombineerida näiteks mõnd siberi kontpuu (*Cornus alba*) kirjulehist sorti ja sügavpunaste lehtedega lodjap-pöisenelat 'Diabolo' (*Physocarpus opulifolius* 'Diabolo')?

6. Värvide võitlus

Eesti aednik kipub värve pelgama ja eriti ettevaatlikuks muutub ta siis, kui tegu on tugevate värvikontrastidega. Mõneti on selles ka iva, sest inimeste aretatud sordid võivad olla väga pretensioonikate toonidega.

Veidi teisiti on asjad siis, kui kõrvutate looduslike liike ja tugevaid selgeid toone – näiteks oranž-punased-kollased tõrvikliiliad (*Kniphofia* spp.) ja sinised lembeliiliad (*Agapanthus* spp.). Tegelikult seobki neid taimi vana sõprus, sest nad mõlemad on pärit Lõuna-Aafrikast. Eksootilise päritolu tõttu tuleb sellise värvika kombinatsiooni saamiseks vajalikud taimed sügisel üles kaevata ja järgmise kevadeni talvekülmade eest keldris varjul hoida.

John Deere'i aiatehnika kodukasutaja hoolduspakett sisaldab filtreid (õli, kütus, õhk) ja süüteküünalt. Hoolduspaketi abil saad oma niiduki või murutraktori ise kerge vaevaga hooajaks valmis seada.

Pöördu lähima John Deere'i esinduse poole ja valmistu hooajaks.

7. Põõsad rohu varjus

Tavaliselt istutatakse rohttaimed puittaimede alla, kuid saab ka vastupidi. Kui valida väikesed põõsad, ei pea rohttaimed isegi kuigi suured olema. Päril head kaaslased on näiteks ainuroog (*Hakonechloa macra*) ja harilik pukspuu (*Buxus sempervirens*).

Ainurool on kohev ja kuidagi suline kasvukuju, ning pukspuu, eriti kui seda veidi ühtlasemaks pügada, pakub talle kena kontrasti. Kui soovite vormikontrastile lisaks ka värvikontrasti, valige mõni ainuroo kirjulehine sort. Selle koosluse ainus puudus on ehk vähene talvekindlus – leidke neile mõni soojem kasvukoht.

8. Heinas roomav elulõng

Ronitaimed on naljakad tegelased. Kui neil on võimalik ronida, siis seda nad ka teevad; kui see võimalus puudub, saab enamik neist kenasti hakkama ka roomates. Ühe Inglismaa aia punastest tellistest müüri ääres vohas huvitav kooslus lillakassiniste õitega elulõngast ja suurest väriheinast (*Briza maxima*). Tulemus oli üllatavalt looduspärane ning meenutas mingil moel isegi lilleniitu.

See on tore kooslus ka seetõttu, et kui teid peaks taoline lahendus ära tüütama, pange elulõngale ronimiseks tugi, ja saategi aiale sootuks uue ilme. ☼

ORIGINALAAL MULDVÄRV

Ei vaja immutamist ega kruntimist

FALU VAPEN

100% HINGAVAD FASSAADIVÄRVID

www.faluvapen.ee

TÄHELEPANU: tomati-kaevandikoi

Rahvusvaheline kaubavahetus paneb reisima mitte ainult kaubad, vaid ka kahjurid. Vahel saab mõnest seni tähelepandamatust pisielukast seeläbi ohtlik taimekahjur.

Tekst **Eha Kruus**,
taimekaitse doktor,
EMÜ
Fotod **Shutterstock**,
Wikimedia commons,
tutaabsoluta.com

Tänavu on Euroopa köögiviljakasvatajatel kurb juubel: aasta lõpul täitub kümme aastat tomati-kaevandikoi (*Tuta absoluta*) esmaleiust Euroopas. Mitmed eksootilised kahjurid tulevad maale ja kohanevad riiklike fütosanitaarmetmete kiuste, kuni ametkonnad tunnistavad allajäämist ja jätavad kogu võitluse taimekasvataja pärusmaaks. Tomati-kaevandikoi vallutas tohutu territooriumi Euroopas, Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas enne, kui riiklike abinõusid kehtestada jõuti. Nüüd on maailma üheks tõsisemaks tomatikahjuriks peetav pisiliblikas jõudnud meie lähinaabrusesse.

Selle sajandi tulnukas

Esimesed leiud Hispaanias 2006. aastal tõid kaasa kerge peataoleku: ka kogenud tomatikasvatajad polnud Vanas Maailmas sarnast kahjurit näinud. Tomati-kaevandikoid kirjeldati 1917. aastal üheainsa Peruust leitud isasisendi järgi, keda siiani säilitatakse Londoni loodusloomu-

Koikäigud viljal.

seumis. Materjali lisandumine andis teadlastele põhjust liigi taksonoomilist kuuluvust mitu korda ümber tõsta, kuni 1994. aastal kinnistas praeguse positsiooni kolmkümmend aastat selle rühmaga tegelnud Tšehhi entomoloog professor Dalibor Povolný.

Tomatikahjurina on kaevandikoi Lõuna-Ameerikas teada alates eelmise sajandi teisest poolest: esmalt 1963. aastal Tšiilis, siis Venezuelas, Argentinas ja Boliivias ning mujalgi. Nüüdseks peetakse liiki kõige olulisemaks lehekahjuriks ka Lõuna-Ameerika sooja piirkonna tasandikel (alla 1000 m merepinnast) kasvatataval kartulil.

Tomati-kaevandikoi valmik on tähelepandamatu liblikas.

Kaevandikoi vastne.

Kahjustus kartulimugulal.

oht!

Tomati-kaevandikoi valmik ja kahjustus.

Kaevandikoi võib hävitada kõik lehed.

Kasumlikkuse vähenemise tõttu tõuseb tomatite turuhind ning teised riigid kehtestavad õigustatud sisseveopiirangud. Näiteks USA ja Kanada juba keelasidki Euroopa tomatite impordi, mille tõttu on iga-aastaseks kahjumiks hinnatud 11,5 miljonit eurot. Nii hävivad puhangupiirkonnas kohalike tomatikasvatajate elatusallikad.

Kiire maailmavallutus

Juba 2007. aasta talvel täheldati Hispaanias Valencia regioonis, et tomati-kaevandikoi hävitas 50–100% tomatisaagist. Samal ajal oli koi jõudnud Ibiza, aasta hiljem Kanaaridele ja teistele Vahemere saartele ning rannikuäärsetesse tomatikasvatuspriirkondadesse. Esimesi kahjustusi täheldati isegi Albaanias, Alžeerias ja Marokos. Järgnes areali plahvatuslik laiendumine: Vahemere maad, Balkan, Türgi, Bulgaaria, Rumeenia, Šveits, Belgia, Holland, Saksamaa, Leedu... 2009. a keskmisest soojem suvi osutus sellele liigile erakordselt soodsaks.

Kui lõuna pool seostati esmaleidudega eelkõige tomatikasvatusega tegelevaid tootmiskohti avamaal, siis Kesk-Euroopas avastati tomati-kaevandikoid esmalt köögiviljade ümberpakkimisega tegelevates hulgifirmades või ladudes, millele järgnesid kahjustused kasvuhoonetes. Näiteks Leedus leiti 20. mail 2009 Vilniuse

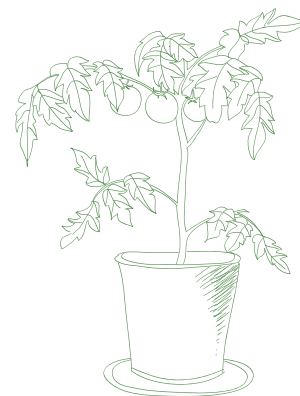
turult kaks Hispaaniast pärit kahjurikäikudega tomatit, millest üks röövik suudeti kasvatada nuku staadiumini. Juulist septembrini püüti kahjuri levikuala feromoonpüüniste abil piiritleda. Seire käigus avastati kahjur kolmes kasvuhoones, mis asusid köögiviljade ajutise ladustamise paikadena kasutatud hoonete läheduses. Vahepeatusena tuleb mainida, et ehkki feromoonpüünised on isasliblikate püüdmisel päris tõhusad, tungivad mõlemad sugupoole kohale valguse peale, mistõttu kõige parem väljapüük on feromoonide ja valguspüünise kombinatsioonis.

Vallutatud riikide arv aga kasvas edasi: 2010 Kosovo, Austria, Taani, Guernsey saar, Krasnodari krai Venemaal, Suurbritannia; 2011 Valgevene, Bosnia ja Hertsegoviina, Gruusia; 2012 Krimm ja Odessa Ukrainas, 2013 Tšehhi...

Positiivse uudisena kuulutas Suurbritannia 2015. aasta oktoobris kahjuri puhangu ametlikult edukalt lõpetatuks.

Kiire kohaneja

Ungaris ja Belgias täheldati, et tomati-kaevandikoi kahjustus kasvuhoonetes algab juba veebruaris-märtsis. Sedavõrd varast arengut võisid nad seletada ainult sellega, et kahjur suudab piirkonnas talve üle elada. Uuringud on näidanud, et ebasoodsatele keskkonnatingimustele on kõige vastupidavamad valmikud. Pooled neist

taluvad temperatuuri laskumist viie soojakraadini 27 päeva ja nullini 17 päeva. Seega on nad katmiklal suutelised muretult üle elama kahe tomatikultuuri vahelise perioodi, mil tootmiskasvuhoone hoitakse tühjana, kuid temperatuur piisavalt kõrge, et torustikud katki ei külmuks.

Vahemere maades annab tomati-kaevandikoi aasta jooksul 10–12 põlvkonda, kodus ainult 5–6. Iseäralik on kahjuri tohtu paljunemispotentsiaal: valmikud alustavad suguferomoonide levitamist juba teisel päeval pärast koorumist. Iga emane võib muneda kuni 300 muna. Kuniks toiduküllus ei lõpe, ei siirdu vastsed puhkesuisundisse. Kaevandikoi talvitub muna, nuku või valmikuna.

Mida teha?

Võime oletada, et pisiliblika kiire leviku taga on köögiviljapartiide kaubanduslik vedu. Tugevasti kahjustatud tomativilju poleks majanduslikult mõistlik Euroopa teise otsa transportida, sest tõenäosus kvaliteedikontrollis vahele jääda ja trahvidega karistatud saada oleks liiga suur. Kui partii kohta esineb vaid üksikuid kahjuri vastsetega asustatud vilju, jääb saastus aga kahe silma vahele.

Ebakvaliteetsed viljad visatakse hulgiladude, pakketsehhide või supermarketite prügikonteineritesse, mille soe niiske keskkond sobib vastsete arengu jätkamiseks hästi. Isegi kui iganädalaste tühjendamiste käigus viib jäätmekäitleja tomatid prügimäele või kompostiväljakule,

on üsna tõenäoline, et röövikud kasvavad seal täis, lõpetavad toitumise, nukkuvad mõne aja ja kooruvad valmikuna. Valmikud on aga suutelised aktiivselt lennates uusi peremeestaimi leidma.

Seda, kas kahjuri elutsükkel saab rikutud bio-gaasijaamades, peaks uuringutega veel kontrollima. Teoreetiliselt oleks see tulevikus hea võimalus kahjuri levikule piir panna jäätmekäitluse rutiinsete protseduuride karmistamisega, kuid tehnoloogiline protsess, nagu ka riigi osalus süsteemis tervikuna, vajaks kindlasti optimeerimist.

Seni sõltub kahjuri Eestisse levimise takistamine igapäevast meist. Poest koju toodud tomatites kahjuri käike nähes ärge visake neid terveksena prügi sekka, vaid enne kuumutage mikrolaineahjus (2 min maksimaalses kuumuses) või pange kaussi ja valage peale keev vesi. Jahtunud tomatid võib ohutuks lugeda ja visata teiste biojätmete hulka.

Oma leiust andke kindlasti teada poeketile: vähim, mida nad tegema peaks, on partii hoolikas ümbersorteerimine, et eemaldada kõik putukakahjustusega viljad. Kära tuleb tõsta ka sotsiaalmeedias ja ajakirjanduses. Kuigi praegu jääb tomati-kaevandikoi meie riigis ametkondadevahelisele reguleerimata alale, on ikkagi tegu kahjuriga, kelle siin kohastumine teeks nii tomatikasvatajate kui tarbijate elu palju keerulisemaks. Kohaliku populatsiooni moodustumine võib aga olla ainult mõnekümne putukapõlvkonna kaugusel, nagu näitab kogemus teiste invasiivsete liikidega.✿

Kaevandikoi valmikuid saab püüda feromoonpüünistega.

Hakkaja ameeriklane

Tegu on mähiskoilaste (*Gelechiidae*) sugukonda kuuluva Lõuna-Ameerika päritoluga, umbes 1 cm pikkuse liblikaga. Nagu kõik liblikad, kuulub temagi täismoondeliste putukate hulka; seega on tomati-kaevandikoi vastsed välimuselt täiskasvanutest täiesti erinevad ning liiki võib proovida määrata liblika tunnuste alusel alles pärast selle nukust koorumist. Tomati-kaevandikoi põhiperemeestaimeks on tomat, kuid ta võib toituda ka baklažaanil, kartulil ja maavitsalistel umbrohtudel. Vastsed söövad lehtedesse suuri ebakorrapärase kujuga laik-kaevandeid, mille tõttu oluliselt väheneb taime fotosünteesi lehepind. Kaevandid võivad olla ka vartes ja viljades ning neid on leitud isegi kartuli mugulates. Seal meenutab kahjustuspilt natuke traatussi (naksurlaste vastsete) tegevuse tagajärgi.

Tomatitaimed tabanduvad kõikides kasvufaasides, tõusmetest vanade taimedeni. Tavaliselt eelistab liblikas muneda taime latva- võrsetippudesse ja vartele, õitele ning viljahakatiestele. Taime pinnal võib märgata vastsekäikudest pudenenud musta närpuru. Kaevandid hüljatakse reeglina alles nukkumiseks. Areng munast valmikuni kestab 30-65 päeva.

Kahjustuse tagajärjel väheneb saagikus, rikutakse viljade kaubanduslik välimus ning täiendavate taimekaitsetööde (sh sünteetiliste pestitsiidide kasutamise) tõttu tõusevad tootmiskulud. Kemikaalide kasutamine on tomati-kaevandikoi tõrjes vähe efektiivne: valmikud on öise eluviisiga ning röövikud arenevad üleni taimekudedes. Liati annab liik kiire arengu tõttu lühikese aja jooksul uusi pestitsiidiresistentseid liine.

BROS

SÄÄSETÕRJE

ISIKLIK KAITSE

RUUMIDE
KAITSMINE

KAITSE ÕUES

Kasutage biotsiidi ohutult. Enne kasutamist lugege alati läbi märgistus ja teave toote kohta.

Kuuba – pealt kullakarvaline, seest siiruviiruline

Kuuba on nagu sibul – mitmekihiline. Kõik sõltub lihtsalt sellest, mida vaadata, ning veel olulisem, kuidas seda teha.

Tekst ja fotod **Jaan Mettik**

Maakodu reisiselised
Topes de Collantese
looduskaitseal.

Õitsev kohvipuu.

See maaliinibuss, mille reisijale veel aknast viimaseid pakke ulatatakse, stardib kohe Trinidadist Palmaritosse.

Kuuba reisi võitja Maarika Planken.

Hemingway armastas Kuubat ja Kuuba armastab Hemingwayd, täpsemalt mälestust temast. Isegi sedavõrd, et pärast kirjaniku surma otsustas valitsus tema kodust teha muuseumi. Kuna oma hiljutisel visiidil külastas seda paika ka USA president Obama, on kõik siin värskelt remonditud-värvitud.

Olen üsna kindel, et igal selles saarerügis käinul on oma isiklik Kuuba. Mida seal olnu maast arvab, sõltub eelkõige sellest, kuidas ta nähtut tõlgendab.

Ühed näevad ookeaniäärsetel promenaadidel kihutavaid uunikum-limusiine; teised autoparki, mille “parim enne” sai läbi juba vähemalt 40 aastat tagasi. Vahel tundub, et isegi “kõlblik kuni” on juba tükk aega tagasi lõppenud, sest mitmeid taolisi sõidukeid hoiavad koos vaid traat ja tahtejõud.

Mõned turistid on vaimustuses ajahambast romantiliselt pured koloniaalvilladest, osa muretseb aga hooletusse jäänud ning varisemis-ohtlikuna tunduvates majades elavate inimeste heaolu ja turvalisuse pärast.

Kindlasti vaimustuvad paljud turistid ka sellest, kuidas kuubalased hindavad siiani oma revolutsiooni kangelasi vendi Castroid ja Che Guevarat; küünilisemate turistide nina tunneb lugematute plakatite tekitatud tuules aga isikukultuse hõngu.

Nii võiks jätkata lõputult, kuid kas sel on mõtet. Ilmselt on tõde, nagu alati, kusagil vahe-

peal, ning selle saare kohta antav parim soovitus on minna ja see ise üle vaadata.

Õnneks on Kuubal siiski ka asju, mida pole lihtsalt võimalik kaheti tõlgendada. Need on rikkalik ja imekaunis loodus, saart ümbritsev säravsinine meri, lahked ja vastutulelikud kuubalased ning üle selle kõige naeratav troopikapäike.

Võidukad muljed

Tegelikult jälgis meie rühma ka fortuuna naeratus. Maakodu Kuuba reisi võitja Maarika Plankeni muljed sõidust troopikasaarele olid järgmised.

“Kuna Kuuba reis oli ka minu esimene lennureis, siis esialgu olin rohkem ärevuses lendumisest kui Kuuba pärast, aga õnneks sujus kõik kenasti.

Kuubal veedetud päevadest meeldis mulle aga kindlasti kõige rohkem matk Topes de Colantese looduskaitsealal. See oli tõeliselt ehe Kuuba loodus just nii, nagu raamatust loetud – koos koskede, palmide ja puude otsas kasvavate orhideedega. Üht poleks aga kuidagi osanud oodata: ma ei oleks iial arvanud, et nii troopilisel saarel kasvavad looduses päris männid. Olen neid puid ikka alati põhjamaisteks pidanud.

Kolumbuse auks nimetatud Coloni kalmistu on oma 57 hektariga Ladina-Ameerikas suuruselt teine. Suurim surnuaed La Recoleta asub Argentinas Buenos Aireses.

Trinidad on Kuuba üks terviklikumalt säilinud linnu ning kuulub UNESCO maailmapärandi nimistusse juba 1988. aastast.

Üldse oli Kuuba taimestik põnev. Nii veider on näha meie toalilli seal õues kasvamas, ja veel suurte puudena. Kuubal armusin taas ka ebakrootonisse. Olen seda taime varemgi koju soovinud, kuid kuna teda ju otsesõnu tarvis pole, on tuhin alati üle läinud. Nüüd, pärast lugematute ebakrootonihekkide nägemist, pean aga vist ikkagi ühe taime ka enesele koju soetama.

Sealne taimekasvatuse oli üldse huvitav. Sellest ei maksa rääkida, et siin-seal hariti põlde endiselt hobuste ja härgadega, aga veel põnevam oli näha kohvi- ja banaaniistandikke. Ka sigaritehast ja tubakakasvatust oli tore näha; seda enam et viimast olen saanud küllalt lähedalt jälgida ka Eestis.

Osaliselt kuulub taimekasvatuse hulka ka kuubalaste komme teha ilusatest seemnetest efektseid keesid. Nii vahva on, kuidas nad kasutavad ära kohalikke materjale. Eriti sügava mulje jättis see, et Cienfuegose botaanikaaias saime loa korjata ise puude alt just neidsamu korallpuu punaseid seemneid, millest kirevaid keesid kokku lükitakse.

Kui rääkida inimeste kultuurist ja linnadest, siis neist meeldis mulle kõige enam kauni tervikuna säilinud Trinidad. Kuid ka teised linnad olid oma kaunite koloniaalmajadega meelde jäävad. Minule oli väga huvitav käia ka Hemingway jälgedes ja vaadata paiku, kus ta on elanud ja tegutsenud. Mulle on see kirjanik alati meeldinud. Üldse oli Kuubal palju toredat, võtame kas või selle, et koolides on eri vanuseastme lastel eri värvi koolivormid.

Ning ühe Kuubal nähtud ja kogetud asja püüan ka kodus ära katsetada – selleks on tume riis mustade aedubadega.” ☼

Väärtused, mis loevad!

Telli Maaleht ja võida
üle hektari Eestimaad!

Telli:

Maaleht
HEA EESTI LEHT

www.maaleht.ee/telli
klienditugi@ekspressmeedia.ee
tel 680 4444

Kui oled juba tellija, siis
registreeru loosi maaleht.ee/telli

HÜPPENÖÖRI PUNUMINE

1. Lõigake T-särgist välja ribad. Need võiks olla umbes 2 cm laiused. Venitage nad pikaks, siis tõmbab kangas kokku ja saate peenikese nööri moodi ringid.
2. Ühendage peeneks venitatud kangaribad omavahel, näppudega heegeldage nööri kett. Kui on eri värvi särke ribadeks tehtud, saate ringe ühendada oma mustri järgi. Lisage uusi riideribaringe vähehaaval, nii saate paremini mõõta, millal paraja pikkusega hüppenööri keti otstesse võite soovi korral teha tutid.
3. Näppudega heegeldatud nööri keti otstesse võite soovi korral teha tutid. Nüüd on hüppenöör valmis ja saabki mängima asuda!

Isetehtud hüppenööri
hüppamine on hoopis lõbusam.
Hüppab Rimmo-Robin, Laura ja
Anete annavad nööriile hoogu.

Hüppenööri mäng

Päike paitab õues põski suure hoole ja armastusega, ning oleks kahetsusväärne, kui lapsed nüüd toas istuksid. Kätte on jõudnud õuemängude hooaeg!

Tekst **Riine Plees**, Vaarikas vahukoorega
Fotod **Birgit Püve**

Õues olemise suur eelis on see, et seal on palju ruumi. Üks vahva tegevus, mis ruumi vajab, on hüppenööriga keksimine. Hüpelda saab üksi või koos sõpradega, see oleneb paljuski hüppenööri pikkusest. Heade sõprade seltskonnas võib hüppenööriga mängust kujuneda isegi võistlus. Nii saab välja selgitada, kes suudab kauem hüpata ja samal ajal mõnd salmi lugeda.

Salamisi saab sel moel ühtaegu treenida nii lihaskonda kui keelelist osavust ehk rikastada sõnavaragi. Liisusalmide lugemine muudab igal juhul mängu lõbusamaks. Näiteks püüdke

hüpata ja lugeda: “Vanamees, vanamees 66, poolteist hammast oli suus. Kartis hiiri, kartis rotte, kartis nurgas jahukotte!”

Samas võib kasutada ka mõnd koolis õpitud salmikest, kas või ingliskeelset.

Kui keegi hüppamisest väsib, võib nööri kett teha ratsmed, valida mängijate hulgast hobuse ning mängida laadale sõitmist.

Kõigeks selleks on vaja väga head ja omatehtud hüppenööri. Kui kodus seesugust võtta pole, saab selle lihtsa vaevaga ja käepärastest materjalidest valmistada.

Hüppenööri tegemiseks läheb vaja vanu T-särke ning kääre. Ema või vanem õde võib nööri valmistamisel abiks olla.

Hüppenööri on lihtne igale poole kaasa võtta, kui teete endavalmistatud mänguasjale kotikese.

Hüppenööri kotti tegemiseks, nagu ka nööri punumiseks, läheb vaja üht vana T-särgi varrukast, kääre, niiti, nõela, haaknõela või juukseklambrit.

Toredat hüppamist ja mängurõõmu! ☘

HÜPPENÖÖRIKOTTI TEHKE NII

1. Lõigake ühelt veidi pikema käisega T-särgilt ära varrukas.
2. Ömmelge lõigatud pool kokku.
3. Varruka teises otsas on tavaliselt väike ärakeeratud serv, tehke sinna pisike auk ja ajage haaknõela või juukseklambriga sellesse kanalisse üks pluusilt lõigatud riba, mille olete enne peenikeseks venitanud ning lahti lõiganud.

MAAKODU

Palju õnne! **TAIMI SAKNA**

Teie olete Maakodu
tellimiskampania võitja!

Võtame teiega ühendust!

Tel 680 4444, e-post klienditugi@ekspressmeedia.ee

ASTELLARIA AIAREISID 2016

12. juuni PÕHJA-EESTI AIAD,
algus Tallinnast, hind 69 €

30. juuni – 5. juuli ROOTSI LILLE-
FESTIVAL „GÖTEBORGI ROHELINE
MAAILM 2016“, hind 495 €

10. juuli SÜDASUVINE AIAREIS
PÕHJARANNIKUL, algus Tallinnast,
hind 67 €

8. aug LÕUNA-EESTI AIAREIS,
algus Tartust, hind 68 €

11.–14. aug ERAAIAD PETERBURI
LÄHISTEL JA KONSTANTINOVSKI
PARK, hind 360 € + viisa

10.–16. sept PROVENCE'I AIAD,
hind 760 € + lennud

Rohkem infot ja registreerimine:
www.astellaria.ee

Astellaria reisibüroo
tel 502 7955, 653 9305
info@astellaria.ee

Lihtsad suvised koogid

Tekst ja fotod **Dagris Punder**

Koogitegu on suvisel ajal lausa lust. Isegi väga lihtsale küpsetisele saab värske marjade ja puuviljadega kuningliku väljanägemise anda, hõrgust maitsest rääkimata!

Kausikoogid ja marjakorvikesed *mascarpone*-kreemiga

Kui magustoiduga on eriti kiire või pole tahtmist küpsetama asuda, on siin kaks ääretult lihtsat moodust kiireltvalmivaks magustoiduks: üks kreem, kaks kasutusviisi.

MASCARPONE-VAHUKOOREKREEM

- 250 g *mascarpone*'t
- 2 dl vahukoort
- 50 g suhkrut
- 0,5 tl vanilliekstrakti või -suhkrut

KAUSIKOOKIDE JAOKS

- Amaretti küpsiseid
- marju
- kohvi immutamiseks

KORVIKESTE JAOKS

- magusaid muretainakorvikesi,
- poest ostetud või ise tehtud
- marju

Vahustage vahukoor suhkruga kohevaks vahuks, lisage *mascarpone* ja vanilliekstrakt ning vahustage kergelt ühtlaseks.

Pange kausikeste põhja veidi kreemi, siis kiht kohvis immutatud küpsiseid, kiht kreemi, kiht küpsiseid, kuni kausikesed enam-vähem täis saate. Pealmiseks kihiks jätke kreem ning katke see värske marjadega.

Marjakorvikeste jaoks täitke muretainakorvikesed *mascarpone*-kreemiga ning kõige peale sättige värsked marju.

Maakodu köögirubriiki toetab Kaubamaja Toidumaailm.

kaubamaja

iüks ja ainus

Kladdkaka ehk Rootsi šokolaadikook

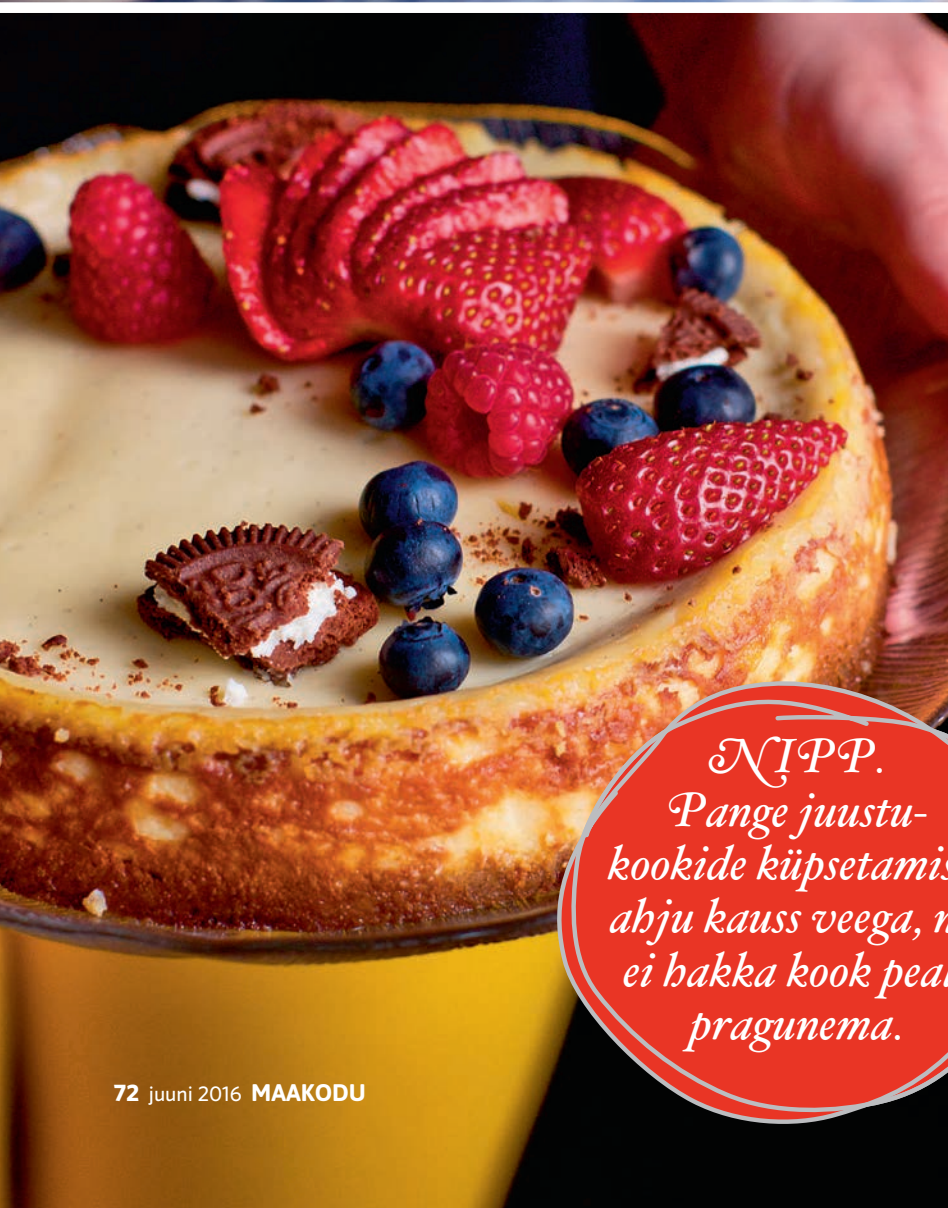
See kook on Rootsis väga populaarne ja valmib äärmiselt lihtsalt. Antud versioon on jahuvaba, samas lisab erilisust kohv. Serveerige kooki kas toatemperatuuril või külmkapikülmalt, koos vahukoore ja värskete marjadega.

VAJA LÄHEB

- 250 g võid
- 250 g tumedat šokolaadi
- 100 ml kanget kohvi
- 4 muna
- 150 g suhkrut
- 1 tl vanilliekstrakti
- näpuotsatäis soola
- serveerimiseks vahukoort, tuhksuhkrut, marju

Sulatage või ja selle sees šokolaaditükid. Segage sisse kohv. Teises kausis vahustage munad suhkruga ja vanilliekstraktiga heledaks vahuks.

Segage õrnalt sisse šokolaadisegu. Valage segu võitatud ja/või küpsetuspaberiga kaetud lahtikäivasse (24 cm) koogivormi ning küpsetage 175kraadises ahjus umbes 45 minutit. Enne sööma asumist laske valmis koogil jahtuda. Serveerimiseks puistake üle tuhksuhkruga.

Manhattani toorjuustukook

Üks parimaid juustukooke üldse, koos marjade või toormoosiga sobib hästi suvisele lauale. Kui peaks isegi juhtuma, et kook ahjus olles praguneb, siis hiljem lisatav hapukoorekate varjab selle ilu vea probleemideta.

- 6 digestiivküpsist
- 35 g võid
- 400 g toorjuustu
- 2 muna
- 100 g suhkrut
- 1 tl vanilliekstrakti
- 300 g hapukoort
- 3 sl suhkrut
- 1 tl vanilliekstrakti

Sulatage või. Purustage küpsised peeneks puruks ning segage sulatatud võiga. Suruge küpsisesegu küpsetuspaberiga kaetud lahtikäiva vormi põhja. Vahustage kergelt toasoe toorjuust munade ja suhkruga. Lisage vanilliekstrakt, segage ühtlaseks ja valage küpsisepõhjale.

Küpsetage 175kraadises ahjus umbes 30 minutit, kuni täidis on enam-vähem hüübinud – kui vormi liigutada, peaks täidis veel kergelt võbisema. Eemaldage kook ahjust ja laske 15 minutit jahtuda. Tõstke ahju temperatuur 220 kraadini. Segage hapukoort suhkruga ja vanilliekstraktiga ning valage koogile. Küpsetage kooki veel umbes 5 minutit. Keerake kuumus kinni ja laske koogil alguses ahjus, hiljem toatemperatuuril täielikult jahtuda.

NIPP.
*Pange juustu-
kookide küpsetamisel
ahju kausi veega, nii
ei hakka kook pealt
pragunema.*

GRILLMEISTER ENN TOBRELUKS SOOVITAB!

Grilloni 50liitrine
restoranikvaliteediga
grillsüsi küpsetab
suuremadki palad!

Grillon
BBQ

Telli 510 3800
www.grillonbbq.eu

Edasimüüjad:

 HORTES

 hansaplant

Tarretatud toorjuustukook mustikatega

Kui suvekuumuses ei tahaks ahju isegi lühiajaliselt sisse lülitada, saab valmistada hoopis tarretatud kooki. Kellel želatiiniga varem häid suhteid pole olnud, siis lehtželatiiniga leiate kindlasti ühise keele, neid on lihtsalt nii kerge kasutada!

PÕHI

- 9 digestiivküpsist
- 70 g võid

TÄIDIS

- 600 g toorjuustu
- 2 dl vahukoort
- 150 g suhkrut
- 1 tl vanilliekstrakti või -suhkrut
- 200 g kodujuustu
- 5 želatiinilehte
- paar sl kuuma vett želatiini sulatamiseks
- mustikaid

KATE

- 3 dl mahla (jõhvika, mustika)
- 3 želatiinilehte
- mustikaid

Purustage küpsised peeneks puruks. Sulatage või ja segage küpsisepuruga. Suruge küpsise-

segu küpsetuspaberiga kaetud (24 cm) lahtikäiva vormi põhja.

Pange täidise tarvis želatiinilehed viieks minutiks külma vette likku. Vahustage toasoe toorjuust suhkruga, lisage vahukoor ja jätkake vahustamist, kuni saate ühtlase segu. Segage sisse kodujuust ja vanilliekstrakt.

Eemaldage želatiinilehed veest, väänake liigne vesi välja. Sulatage želatiinilehed vähese kuumaga veega ning nirstage see toorjuustusegusse. Segage põhjalikult läbi ning valage pool segust tordipõhjale, lisage kiht marju ning siis ülejäänud toorjuustusegu. Siluge ühtlaseks ning pange külmikusse tahenema, selleks kulub vähemalt neli tundi.

Kui täidis on tahenenud, valmistage pealmine tarretisekiht. Selleks leotage taas kord želatiinilehti külmas vees, väänake need välja ja sulatage kuumas mahlas. Jahutage mahla, kuni see on umbes toatemperatuuril, aga ei hakka veel tarduma. Katke tort marjadega ning valage peale tarretise segu. Pange uuesti külma tahenema. ☼

Vähem suhkrut,
paksem moos!

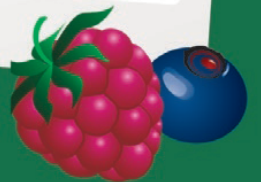
MOOSI- PAKSENDAJA

Moosilisand vähendab suhkrukulu ja
lühendab keetmisaega. Moos tuleb
paksem ja säilib hästi!

MIKAADO –
eestimaine
toidutootja
juba 23 aastat!

MIKAADO

Kogu aeg õnnelikud koerad

Kui praegune Briti kuninganna Elizabeth II sai 18aastaseks, kingiti talle sünnipäevaks corgi kutsikas. Sestsaadik on need väikesed elavad koerad teda saatnud ning seetõttu on corgisid peetud kuninglikeks koerteks. Tegelikult on nad briti karjakoerad.

Tekst **Helju Koger**
Fotod **Sven Arbet**

Nii tormilist vastuvõttu pole Maakodu ajakirjanikud kunagi varem kogenud. Vaevalt jõuame autost välja astuda, kui heleda haukumise saatel vudib vastu viis koera. Hüppavad järjekorras külaliste najale püsti ja annaksid musigi, kui ainult ulataksid. Üsna pea aga rahunevad maha ja lähevad oma asju ajama. Oleme jõudnud Läänemaale, Hanila vallas asuvasse Tooma-Jaani tallu, külla perele, kes peab corgisid. Vana remonti vajav talumaja osteti mullu, ja just koertele mõeldes.

“Corgid on väga energilised ja tahavad hästi palju liikuda. Linnaelu seda ei võimaldanud,” seletab perenaine Astrid Lundava.

Armastavad peret ja lapsi

Welsh corgi pembroke ja *welsh corgi cardigan* on Briti saarte vanimad koeratõud. Legendi järgi on nad “nõjutud” koerad. Mõõda Walesi künkaid vedasid nad haldjate ja nõidade tõldu, olid väikestele rüütelitele hobuste eest.

Corgide lühikesed jalad on aastasadade pikuse aretuse tulemus. Nad on head valve- ja karjakoerad. Madal tugev koer on sobiv lehmade

karjatamiseks künklikul maastikul. Haukudes ja jalgadest naksates hoiavad nad loomi joonel ning lehmadel ei õnnestu neile jalaga äsada.

Kui Astrid Lundava 1990ndate algul Soomes kennelis töötas, jäi talle silma pisike vilgas kutsikas. Pembroke Gigist sai esimene corgi Eestis. Tema kutsikatest jäi Eestisse vaid üks, tõug oli tolal vähe tuntud. Nüüd on siinmail üle 300 corgi.

Eksivad need, kes arvavad, et corgid on armasad nunnud ja diivani- või sülekoerad. “Nad on suured koerad väikeses kestas,” ütleb Astrid.

Kokku on peres üheksa koera ja neid on mõlemast tõust. Pembroke on väiksem ja tema karv tihedam. Cardigan on jässakam, kõrvad märksa suuremad ja ümaramad. Nagu piltidelgi näha, on nad kõik erinevad. Kolme värviga Bertal on punane pea, Cherryt eristab must laik peas, Kohvi on triibuline. Kessu ja temast veidi suurem Cosmo on punase kasukaga, kus ka valget sees. Ka iseloomud on erinevad. Pembroke on elurõõmsam ja kergesti süttivam, cardigan aga rahulikum ja ettevaatlikum. Väike osa pembroke’e sünnib ka ilma sabata, selline on Lino. Tutvust ei saa teha tite-mammadega, kes on toas hiljuti sündinud kutsi-

kate juures. Cardigan Triinul on viis ja pembroke Hellal kuus järglast. Tubasel režiimil on ka Freya. Nemad vaatavad õuemelu igatsevalt aknast.

Seltskond, muide, on rahvusvaheline. Isane Lino on Prantsusmaalt siin verd värskendamas ja läheb peagi koju tagasi. Tema kaob vahepeal tupp ja tegutseb rohkem omapäi.

Cosmo osteti kutsikana Venemaalt. Kui Tallinas jalutades Vene turistide juttu kuulis, löid tal silmad särava – lapseõlvekodu tuli meelde. Need kaks isast omavahel eriti läbi ei saa. Teiste koerte vahel tuleb harva ette isegi sõbralikku nägemist.

Corgid armastavad oma karja – pereinimesi ja teisi koeri. Kui Astrid on näiteks mõne päeva ära – ta tegutseb võistlustel kohtunikuna –, muutuvad kuninglikud olevused pisut rahutuks. “Üldiselt on nad alati rõõmsad ja kogu aeg õnnelikud,” ütleb Astrid.

Järjest enam võtavad corgi-kutsikaid pered, kuhu on hiljaaegu sündinud laps. Pole haruldane pilt, kus vankris magab imik ja all pakivõrgus koer. Ka Astridi tütar Kaire kasvas üles koos kutsikatega. Kui peres on kass, saavad neistki vahese harjutamise järel sõbrad.

Astrid Lundava ja Kätlin Kull – koerad Astridi süles on Cherry ja Cosmo, Kätlin hoiab Kohvit ja Bertat. Fotograafil õnnestus lõpuks tabada ka hetk, mil Kessu paigale jäi.

Ootusärevus. Millal meie õue pääseme?

Mind juba nii lihtsalt ei püüa.

Jahutav suplus.

Januga ei saa hoolida, et vesi on olnud teiste vanniveeks.

Corgid vajavad palju tähelepanu. Aeg-ajalt jooksevad nad külaliste juurde, silmis sõnatu palve: ehk sa saaksid mind pisut kõrva tagant sügada? Ole aga lahke! “Neil ongi sügamissõltuvus,” seletab Astridi sõbranna Kätlin Kull.

Parajad söögihoolikud

Ukseella pole peres tarvis, tulijaist antakse kohe haukumisega teada. Kui aga haukumine kipub segama, tuleb tähelepanu mujale juhtida. “Pista porgand hambusse ja ongi rahu majas,” naerab Astrid.

Õuealal aeda ümber pole, corgid on nii head koduhoidjad ning pole karta, et hulkuma lähivad. Jalutusrihmad on maal unustatud asjad. Kui metsas seenel käiakse, ei jookse nad laiali, vaid hoiavad inimeste ligi. Käivad ühe pereliikme juurest teise juurde ja kontrollivad olukorda. Ning puhtust peavad isegi õues, näiteks käivad oma hädasid õiendamas metsa all. Üldiselt toimetavadki nad nüüd õues vabalt. Parajasti möllavad õitsval nurmenukuväljal, sääseparv ümber. Ja kui põnevaks läheb elu veel siis, kui hakkab pihta remont. Nad on ju väga uudishimulikud.

Agas kui on vaja piiranguid seada, siis õpetust võtavad corgid hästi ja kohanevad pere elurütmiga vaevata. Nende söögikorrad on seatud pere omadega ühele ajale, ei pea ka poolest ööst tõusma, et koeri välja lasta. Süüa saavad nad peamiselt vitamiinirikast kuivtoitu ja seda kaks korda päevas, lisaks porgandeid, õunu ja vahel ka lihamaist.

Söök on nende elus esmatähtis ning selle nimel on nad valmis ka valetama ja varastama. Näiteks vaatavad nad võõrale anuva pilguga otsa, nagu öeldes: “Pole ammu midagi hamba alla saanud.” Jõuluajal haihtusid laualt piparkoogid, aga keegi ei näinud, kuhu need kadusid. Kui uued küpsised valmis said ja pererahvas asja jälgima asus, oli imekspandav, kui välkkiirelt laual ära käidi. Kontrollimatu söömisega oleks koerte tervis aga varsti läbi ja südamehaigus käes. Õige söömise korral ja palju liikudes elavad corgid 12–15 aastaseks. Esiema Gigil sai täis koguni 17 aastat. “Jumal on sind küll ära unustanud,” ütles naljatamisi veterinaararst, kui Astrid koeraga mõni aeg varem läbivaatusel käis.

Kui palju energiat annavad ja rõõmu pakuvad need lemmikud, mõistsime juba Tooma-Jaani veedetud vähese ajaga. Pole siis ime, miks kuninganna Elizabeth II just need koerad oma seltsilisteks valis.

Agas et corgidega peab ka palju kannatust olema, sai selgeks perepilti tehes. Astrid võttis kaenlasse Cherry ja Kosmo, Kätlin sülle Kohvi ja Berta. Kessu pidi nende ette maha istuma. Agas siis tundis ta Kätlini käes küpsiselõhna, siis lendas murule sitikas, kes oli vaja kinni püüda... Lõpuks hetkeks siiski võttis oodatud poosi ja pilt sai tehtud. Kui nüüd mõelda, kuidas seda seltskonda linnas ohjeldada... “Elu on siin ikka väga rahulikuks muutunud,” lausub Astrid. ☼

caramira

Õnneliku lemmiklooma pood

Caramira maiused - 100% naturaalsest kõrgkvaliteetsest toorainest

ALATI MAITSVAD, ISUÄRATAVALT LÕHNAVAD, KERGESTI SEEDITAVAD
SISALDAVAD VITAMIINE NING ROHKELT VALKU JA VÄÄRTUSLIKKE TOITAINI

- Naturaalsed koeramaiused - närimiseks ja hammaste puhastamiseks hingetoru, söögitoru, kops, maks, magu, udar, kõrvad, kanajalad, nahad
- Treeningmaiused - treenimiseks ja premeerimiseks - väikesed kondid ja lihapulgad
- Lihamaiused - erilisteks gurmeesündmusteks - kuivatatud kana-, kalkuni- ja loomaliha

Caramira kassiliivad - kassiomanike lemmikud, sest need on:

- Tolmuvabad - sobivad eriti hästi ka allergilistele loomadele ja peremeestele, kes liiva peavad koristama
- Kõrge imavusvõimsusega - liivadel on suurepärane lõhnaimavus, mis hoiab 100% ära uriinilõhnaid
- Garanteerivad maksimaalse hügieeni - kodu jääb puhtaks ja lõhnabaks
 - Hästi paakuvad - liiva on kerge koristada ning toodet kulub vähe
 - Antibakteriaalsed - likvideerib seened ja bakterid

Proovi kindlasti!

CARAMIRA ÕNNELIKU LEMMIKLOOMA POED:

TALLINNAS Pirita Selver, Torupilli Selver, Läänemere Selver, Tondi Selver, Raudalu Konsum, Laagri Maksimarket, TARTUS Kesklinna Keskus, Vahi Selver, PÄRNUS Ülejõe Selver
LISAKS TOOTED MÜÜGIL Selveri, Prisma, Comarketi, Delice ja Keila TÜ kauplustes ning Horteses, Hansaplantis ning Caramira e-poes

MEIL ON ALATI HÄID KUU- JA PÄEVAPAKKUMISI!

www.caramira.ee

Juuni üritused

- 1. VI perefestival Muhemaal.
- 1.-5. VI Tallinna vanalinna päevad.
- 2.-5. VI Pärnu rahvusvaheline koorifestival.
- 2.-6. VI puukunstpäevad "Pargist parki" Tsoorus.
- 3.-4. VI Röpina "Hea kodu päevad", mess ja laad mõisasüdames.
- 3.-6. VI Türi kevadfestival.
- 4. VI Mooste mõisapäev.
- 4. VI Mulgi pidu Paistus.
- 4. VI kodukohvikute päev Tõrvas.
 - 4. VI Eesti lipu päevad Otepääl.
 - 4. VI nais- ja neidudekooride laulupäev "Üle Maarjamaa" Pärnu Vallikäärus.
 - 4. VI Põhja-Liivimaa festival Häädemeestel.
 - 5. VI Atla mõisa pühapäevalaot Raplamaal.
 - 4.-5. VI rododendronite päev Sadevälja talus Karla külas Kose vallas Harjumaal.
- 4.-5. VI on Pärnus *line*-tantsu festival.
- 4.-5. VI Mulgi mess Viljandis.
- 4.-5. VI "Emajõe bluus" Tartus.
- 4.-5. VI hansapäevad Viljandis.
- 4.-5. VI võib Eesti Lennundusmuuseumi territooriumil ja õhuruumis nautida Eesti lennupäevi.
- 7.-10. VI keskaja päevad Tallinna vanalinnas.
- 8.-12. VI Valga-Valka kakslinnade festival.
- 10. VI kirikute öö.
- 10.-11. VI hea toidu festival Grillfest Pärnu Vallikäärus.
- 10.-11. VI Põlva päevad.
- 10.-11. VI käsitööpäevad Rakveres.
- 11. VI Põlva maakonna tantsu- ja laulupidu Intsikurmus.
- 11. VI laot Tõstamaa vallas Pootsi külas.
- 11. Võrtsjärve kala- ja käsitöölaot.
- 11. VI Liivimaa laot Valgas.
- 11. VI trallitakse neljarealist kasealleel ning peetakse Koivualutse laata.
- 11.-12. VI memme-taadi päevad Eesti Vabaõhumuuseumis.
- 12. VI Eesti naiste tantsupidu MeheLugu Jõgeval.
- 16. VI avatakse Tartus Antoniuse õues muusikasuvi.
- 17.-23. VI valgete ööde festival Viimsis.
- 17.-23. VI Suure-Jaani muusikafestival.
- 18. VI Valka-Valga triatlon.
- 18. VI sõirapäev Saatses.
- 18. VI kohvikutepäev Anija mõisas.
- 18.-19. VI maarahva laot Vastseliinas.
- 20. VI suvistepüha ehk troitsa tähistamine Luhamaal.
- 20. VI jaaninädal Karilatsis.
- 21. VI Pärnus "Tere, Pärnu suvi!".
- 22.-23. VI jaanitulepidustused Pühajärvel.
- 22.-24. VI rahvusvaheline pärimuspidu "Baltica 2016".
- 23. VI jaanilaot Avinurmes.
- 23. VI Ahja saunaralli.
- 25. VI paadipäev Suislepa paadisadamas.
- 25. VI setu leelopäev Väraska laululaval.
- 25.-28. VI Saaremaa III orhideefestival Vilsandi rahvuspargis.
- 26. VI Aaviku kollektsioonaiia pojengipäev Kersalu külas.
- 28. VI Muhu tulevikumuusika festival "Juu jääb".
- 29. VI Tartu linna päev.

Uudiseid ja eelteateid ootab iga kuu 10. kuupäevani toimetaja **Kadri Tramm**. Tel 661 3370, e-post kadri.tramm@maakodu.ee.

Gurmeeaed Kõige maitsvamad köögiviljad

LENA ISRAELSSON

Lena Israelssoni kutsutakse Rootsi aiamaade kroonimata kuningannaks. Ta lubab endale seda luksust, et kasvatab oma koduaias ainult kõige maitsvamaid köögivilju. Milleks muidu vaeva näha! Sellest tasub eeskujuga võtta, peaaegu kõiki raamatus nimetatud taimi saab Eestiski kasvutada. Taimi tutvustades ja kasvatusnõuandeid jagades tugineb autor enda ja oma aednikest sõprade kogemustele. Taimervalikus on palju maitsvaid pärandsorte, väga huvitavad on Aasiast pärit taimed ja ühe- või mitmeaastased lehtköögiviljad. Hõrkude köögiviljaroogade jaoks, mille retseptid raamatut täiendavad, on autor inspiratsiooni saanud Iraanist, Koreast, Taist, Vietnamist, Itaaliast jm.

Taimedega värvitud lõng

ASTRID LEPIK

Eestis on vähemalt 100 taimeliiki, millega saab värvida villast lõnga. Raamatu autor Astrid Lepik töötab Tartu botaanikaaias aednikuna. Taimedega lõnga värvimine on tema hobi. Ta kinnitab, et taimi, mis annavad omavahel hästi sobivaid, pehmeid ja pastelseid toone, leiab nii koduaiast, toaililledest kui ka aasalt ja metsast. Raamat õpetab taimi koguma, värvileent valmistama, lõnga peitsima ja värvima.

Koduaiapäevik

Koostaja MEELI MÜURPEAL

See raamat ei ole kalender, see on päevik. Asja mõte on selles, et panna kuskile (mitte kollastele paberitükkidele) kirja ja leida pärast ka üles sortide nimed, istutus- ja külviajad, taimekaitsetööd ja väetamiskorrad, saagi algus ja suurus. Aed on jaotatud tähtsamateks osadeks ja alateemadeks ning sealt leiab soovitusi, mida tasub aia kohta üles märkida. „Koduaiapäevik” on asjalik kingitus ennekõike iseendale!

Peenramaa spikker

Köögiviljakasvatuse koduaias

Koostaja KAJA KURG

Kevadest sügiseni on aiapidajal väga kiire. Sageli on ruttu vaja vastust lihtsatele küsimusele. Viljavaheldust tuleb järgida, aga kuidas? Kui sügavale külvata hernest? Millal küüslauk üles võtta? See raamat on nagu hea spikker, mis aitab aiataarkuste raudvaraga kiirelt hädast välja. Iga taime kohta on raamatusse kogutud vaid kõige olulisemad näpunäited.

Kuidas teha peenart

EVA LUIGAS

Lillepeenar on osa aiast. Selleks, et aed mõjuks ühtse tervikuna, peavad aia kõik üksikosad harmooniliselt kokku kõlama. Ära ei tohi unustada ka vaateid. Aiakujundus on seega üsna keeruline teadus. Peenraraamat on kirjutatud algajale aiahuvilisele, et ta oskaks lillepeenra aeda sobitamise, rajamise, taimede valimise ja hooldusega ise hakkama saada.

Maalehe hortensiaaraamat

ELLE AHSE

Hilissügiseni õitsevatest põõsastest on kõige kaunimad kindlasti hortensiad. Hortensiaaraamatu autori Elle Ahse aias on kokku üheksa liiki ja 44 sorti hortensiaid! Ta ütleb, et ükski teine ilupõõsas pole nii vastupidav, ilus ja nõnda pika õitsemisajaga. Elle Ahse õpetab, kuidas hortensiaid kasvatada. Eriti palju uusi põnevaid sorte on aedhortensiaal ja suurelehisel hortensiaal.

Maalehe kirsiraamat

Ahvatelevad kirsid koduaiast

HELJO JÄNES. KERSTI KAHU

Paljud tahavad oma aias kirsse kasvatada ning ilusate ja maitsvate kirssidega magusa kirsipuu sorte on Polli aiandus-uuringute keskuse sordiaretajatelt viimasel kümnenditel üha juurde tulnud. Head sordid on näiteks 'Arthur', 'Polli murel', 'Kaspar', 'Meelika', 'Tontu' jpt. Heljo Jänes ja Kersti Kahu õpetavad kirsipuid koduaias kasvatama ja hooldama ning tutvustavad kirsipuu paremaid sorte.

ristsõna

	vette vajumas	mahajäetu	taevasina	veelind	universaalne keheline treening		h-noot	S	väike oja	vara kontroll	lind, murdes	alati	halduskogu	amper	Keenia pealinn	manitsuskõne
karstiala Ida-Virumaal						lind tihaste perekonnast										
taim pildil						lina kammimise tööriistad								Associated Press		
kääbus-planeet							Alice imedemaal kass						nõnda			
veeputukas					sõjavägi		end suusataja, in, nimi				müüdi esikülg					
Maroko maatahis				vetikas	termin pallimängus				naatrium					purjenõor		
aastatuhat		sarnased vokaalid		umbes		esialgu			Internet Protocol					kohev, korralik		
taim pildil						täpikäht								kaalium		
														null, mitte midagi, lad k		
						ehitus valitsus			uraan							
						berberi hõimu liige			religioosne tegelane							
						al segno				maakuulamine						
						vilets äärelinn										
																
	kitsam	vald Harjumaal	edenemine	alevik Läänemaal	alumiinium	kõige kõrgemale	lind				prügised		saksa k asesõna	Eesti kroon	Rooma 6.	patareimark
mägi Türgis							jumal, lad k korteriühistu					esimene naine				
taim pildil																
väide, juhtmõte					püünised, murdes											
aasta	näiteks				poeg		väävel		riigikontrolör					imaginaariühik		
taim pildil	täppidega vokaal				i naaber		meeter							mõistma, tajuma		
							kitsi									
							loomade maa-alused elupaigad									
							diminuendo							5. vokaal		
							valitsejakepp									
																

Lahendusi ootame 13. juunini aadressil **Maakodu, Narva mnt 13, 10151 Tallinn** või e-posti teel kristel.kirss@maakodu.ee. Lisage vastuse juurde ka oma selle numbri lemmiklugu.

Õige vastus oli: "Kõitvad suvised ronijad, kare tillviljak, roniv riplõug, lobauba, lehtertapp." Loosiõnn naeratas Ants Säinasele, kelle auhinnaks on Arne Kähri raamat "Kevadlilled". Järgmise ristsõna lahendaja auhinnaks on ASi Ajakirjade Kirjastus välja antud raamat "Suvelilled".

25
YEARS

**Üks masin,
sada töövahendit
ja palju töövaldkondi.**

**25 aastat kogemust,
7 erinevat mudeliseeriat,
kliendid ja edasimüüjad
üle maailma.**

Just, Avant!

AVANT®

Harjumaa, SAUE 76505, Tule 20.
Tel 670 9621, 528 2732, 521 8462

Valgamaa, VALGA 68204, Petseri 40.
Tel 524 1759

SAMI
MASINAKESKUS
www.sami.ee

NIGULI head ja soodsad
grillitooted nüüd igale maitsele!